

Víra ve výchově

Faith in Education

Lud'ka Sládková

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií Brno

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ludka SLÁDKOVÁ**
Osobní číslo: **H098306**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Víra ve výchově**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálech IMS "Metodika psaní odborného testu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nich některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na otázku životních hodnot současné společnosti
- na nezastupitelnou roli rodiny v duchovní výchově dítěte
- na problematiku výuky náboženství ve školách

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Dostojevskij Fjodor, Michajlovič. Zápisky z podzemí. 2. vyd. Praha: Slovart, 1998.

Ferreo, Bruno. Vychovávej jako Don Bosco. 1. vyd. Praha: Portál 2007.

Tomášek, František Kardinál. Pedagogika pro vychovatele a rodiče. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Tomáše Krupičky, 1992.

Bible–Písmo svaté Starého a Nového zákona – ekumenický překlad. 2. vyd. Vydala Ekumenická Rada církví v ČR v Praze ve spolupráci se spojenými biblickými společnostmi v Londýně, 1984.

Graubner, Jan, arcibiskup Graubner. Jednání o náboženské pedagogice. Tiskové středisko české biskupské konference [online]. 2006 [cit. 2009–11–10].

Maslov, Abraham. Maslowova pyramida lidských potřeb [online]. 3. 11. 2009 [cit. 2009–11–10]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Abraham_Maslow>.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.**

Katedra pedagogiky

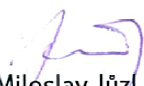
Datum zadání bakalářské práce: **8. dubna 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2012**

V Brně dne 8. dubna 2011

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

ABSTRAKT

Práce je zaměřena na otázku životních hodnot současné společnosti a na nezastupitelnou roli rodiny v duchovní výchově dítěte. Dále popisuje úlohu církve ve výchově, vzdělávání a budování vzájemných vztahů současné mládeže a poukazuje na problém výuky náboženství v nekatolických školách.

Klíčová slova:

Bible, Bůh, city, církev, evangelium, Ježíš, křesťan, katolík, láska, modlitba, mravnost, náboženství, rodiče, rodina, společnost, škola, víra, výchova.

ABSTRACT

The work is focused on the issue of values of our life and currently on the irreplaceable role of the family in the education of the children. What is more, it describes the task of the Church at upbringing, education and at building relationships between the young people and it also points to teaching religion at the non-Catholic schools.

Keywords:

Bible, God, feelings, Church, Gospel, Jesus Christ, Christian, Catholic, love, prayer, morality, religion, parents, family, society, school, faith, education.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., za cenné připomínky a odborné vedení.

Děkuji všem respondentům, kteří se zapojili do mé ankety.

„Víra a rozum se vylučují, mezi vírou a rozumem je vztah“.
(Platón)

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen na Institutu mezioborových studií Brno a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byla jsem seznámena s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 31. 3. 2012

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 CO JE VÍRA?	11
1.1 VÍRA V BOHA JE:	11
1.2 VÍRA V BOHA NENÍ:	13
2 VYTVÁŘENÍ DOMOVA	15
2.1 DÍTĚ A JEHO CITY	15
Role otce ve výchově	15
2.2 RODIČE PRVNÍ HLASATELÉ EVANGELIA	16
Představy o Bohu u předškolního dítěte.....	18
Jan Ámos Komenský.....	19
Z myšlenek papeže Benedikta XVI.....	21
3 MRAVNÍ A NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA VE ŠKOLÁCH	22
3.1 ÚLOHA CÍRKVE.....	22
3.2 KATOLICKÉ ŠKOLY	22
Náboženský rozměr školního života	24
Výchovný projekt	25
Katolické fakulty a univerzity	26
3.3 ÚLOHA ŠKOLY	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 HYPOTÉZA VÝZKUMU	30
4.1 METODOLOGICKÝ POSTUP.....	30
4.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	30
5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	40
ZÁVĚR	41
CONCLUSION	43
CITOVANÁ LITERATURA	45
SEZNAM PŘÍLOH	47

ÚVOD

Žijeme ve společnosti, v níž selhala všechna pravidla, a to vede ke všeobecnému pocitu nejistoty. Mládež je za těchto okolností často dezorientovaná a ocitá se před téměř nemožným úkolem: nalézt sama v sobě smysl života. Mnohdy se život mladých lidí stává pouhým přežíváním, v důsledku čehož různě improvizují a mravně bloudí od jedné zkušenosti ke druhé. Nastala absence životního řádu, jehož nutnost je však nezbytné pochopit. Nejdříve řádu vnějšího, který by měl pomoci nastolit řád vnitřních hodnot. Dobrý řád se musí opírat o přesná, konkrétní a uskutečnitelná pravidla. Takovým řádem je křesťanství.

Víra/křesťanství je životní styl, který se dotýká každé oblasti lidského života. Oblasti práce, financí, oblékání, chování a jednání, vztahů a dalších věcí. Víra je tady pro každého člověka.

Děti je třeba od prvopočátku provázet na jejich cestě životem a o Bohu je učit, představit jim ho jako nezbytného každodenního průvodce. Ježíš řekl: „Nechte děti přicházet ke mně, nebraňte jim, neboť takovým patří království Boží. Amen, pravím vám, kdo nepřijme Boží království jako dítě, jistě do něho nevejde“ (Marek 10,13) [1]. Těmito slovy Ježíš vyjádřil, jak obtížně člověk nalézá Boha ve svém životě v dospělosti.

Křesťanství učí jedinečným způsobem chápat krásu, velikost a hodnotu života. Život je úžasným darem Boha Stvořitele, základní hodnota, která vyžaduje maximální úctu k sobě i druhým. Ježíš není jen vzorem nového lidství, který žil v určité historické době. Je živý, činný a tentýž i dnes. Křesťanství probouzí silné sebeurčení a nabízí hodnoty. Prostředí, v němž žije mnoho dětí a mládeže, je zpustlé. Víra nabízí bezpečí, orientaci, hranice mezi dobrem a zlem. Přitom nijak neomezuje lidskou svobodu a respektuje konečná rozhodnutí.

Křesťanství pověřuje člověka posláním. Život se stává povoláním, úkolem, a je třeba k němu přistupovat co nejzodpovědněji. Křesťanství dává smysl každodennímu životu. Učí chápat smysl utrpení, ztrát, slz, proher. Křesťanství včleňuje do společenství, které přijímá, odpouští, nese, dává odvahu, uchovává Slovo samého Boha.

Nemá smysl zbavovat děti tak velkého daru jako je víra v Boha. Rodiče by se neměli spokojit jen s tím, že přihlásí děti do náboženství. Měli by se stát jejich průvodci a učiteli víry. A jako dar života je předáván skrze rodiče, tak i víra by měla být sdělována nejenom prostřednictvím církve, ale i skrze rodiče. Dát dětem „zdravé kořeny“ především znamená

znovu nalézt ve svém vlastním nitru to nejcennější, Boha. V dnešním světě má bohužel „Zlaté tele“ větší reklamu než Desatero. [2] Fjodor Michaljovič Dostojevskij vyslovil prorockví: „Národ bez vztahu k Bohu spěje k zániku. Pokud by Bůh nebyl, všechno by bylo dovoleno.“ [3] Nové generace mají právo znát Ježíše a slyšet Jeho slovo.

Téma víry ve výchově se stalo často diskutovaným. Mezi hlavní složky výchovy patří rodina, škola, prostředí, ve kterém se dítě pohybuje a jehož součástí je i zájmová činnost a volnočasové aktivity. Většina dnešních dospělých, kteří nevěří v Boha, chodili ve škole do vyučování náboženství, ale nepřineslo jim to užitek. Katecheti i kaplanové věděli, že jen tam, kde vedli děti k víře rodiče, jen tam, kde děti viděly dobrý příklad víry na rodičích, jen tam vyrostli věřící křesťané. [2]

Cílem bakalářské práce je zamyšlení nad touto problematikou a případné nalezení odpovědí na otázky, jaké jsou možnosti v této oblasti, proč a v čem spočívá nezastupitelná úloha rodiny, kdy a jak je třeba těmto životním základům děti učit a ujasnit si, kam patří církev, zda ji postavit samostatně jako další složku výchovy, či zda ji zahrnout pod zájmovou činnost. Bakalářská práce také poukazuje na nevyužité možnosti školství v této oblasti.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CO JE VÍRA?

1.1 Víra v Boha je:

- úzký osobní vztah s Ním - jako Jeho dítě,
- naprosté spolehnutí se, důvěra, závislost na Bohu,
- respekt a naplňování Božího slova,
- jistota v budoucnosti, perspektiva života,
- kanál pro Boží pokoj, radost, zdraví, prosperitu, hojnost v životě,
- síla, kterou přemáháme svět,
- odpovědný postoj k Bohu a ke všem lidem.

Mnoho lidí se za věřící považuje na základě toho, že „má svou víru“, je „křtěný“ v kostele, nebo dokonce chodí do kostela. Ale mnozí z nich neví, jak mají s vírou pracovat v autoritě Ježíšova jména a v moci Ducha svatého. V Matouši 28,20 Ježíš říká svým učedníkům, aby učili lidi zachovávat všechno, co jim přikázal. Na jiném místě v Písmu se praví, že toto plné evangelium bude kázáno po celém světě, všem národům. Toto plné evangelium je pravdivá dobrá zpráva pro každého člověka o Boží lásce k nám, o příchodu Božího Syna Ježíše na tuto zem za účelem ukázat lidem Boží charakter a vůli, vykoupit je svou obětí na kříži z hříchu a svým vzkříšením obnovit cestu k Bohu. Toto plné evangelium také obsahuje informace o tom, kdo a jaký je skutečně Bůh, jaká je Jeho vůle, kdo je Ježíš, proč přišel na tuto zem a co všechno znamená Jeho smrt na kříži a zmrtvýchvstání, co je a není víra, odkud přichází a jak roste, čím víra roste a co ji naopak omezuje, jaké možnosti máme s opravdovou vírou v živého všemohoucího Boha v autoritě Ježíšova jména a moci Ducha svatého. To všechno jsou věci, o nichž náboženství buď vůbec nemluví anebo jen málo a dost zkresleně, jak to vyhovuje četným tradicím, jimž je dáována stejná autorita (i větší) jako Božímu slovu, s nímž jsou v rozporu. V kostelech proto místy nastává stejná situace jako v době, kdy Ježíš káral tehdejší duchovní vůdce – zákoníky a farizeje, že svými tradicemi ruší Boží slovo podle Izaiášova proroctví v Markovi 7,6-7: „Tento lid ctí mne jen rty, ale srdce jejich je daleko ode mne. Marná je zbožnost, kterou mne uctívají, když učí naukám, jež jsou jen příkazy lidskými!“ Lidé „věřící“, kteří chodí do kostela, se dnes snaží dodržovat nesmyslné náboženské tradice v mylném domnění, že to Bůh tak chce, a – jak je psáno v 2. Tim. 3,5: „Mají tvář zbožnosti, ale její moc zapírají“, protože ji ve skutečnosti vůbec neznají. Jsou tak ochuzováni o pravé poznání Božího slova. Mnozí

z nich ani neví, že křesťanem se člověk nestane tím, že je jako dítě v kostele pokropen tzv. „svěcenou vodou“. Katolíci si obvykle myslí, že vodní křest smývá dědičný hřích, který hříchem našich prarodičů (Adama a Evy), a přechází jako stav spolu s lidskou přirozeností rozením na všechny lidi. Jeho podstata podle katolické nauky spočívá v nedostatku posvěcující milosti. K tomu přistupují následky hříchu: oslabení přirozených darů člověka (rozumu a vůle), zlá žádostivost a tělesná smrt.

Ne každému je známa skutečnost, že pravá víra a následné spasení je dar z Boží milosti, který musí každý sám osobně přijmout tím, že s vírou v srdci vyzná Ježíše jako svého osobního Pána a Spasitele. Jak je psáno v listu Římanům 10,9-10: „Vyznáš-li ústy svými Ježíše jako Pána a srdcem svým uvěříš, že jej Bůh vzkřísil z mrtvých, spasen budeš“. Tudíž tedy nevědí, že křesťan je vlastně Kristovec – podle Krista, nikoliv podle křtu. Křesťan je člověk, který věří Bohu a následuje Ježíše, nikoliv člověk, který byl pouze pokřtěn.

Specifickým rozvojem křesťanské víry se zabývá rovněž filosof J. H. Westerhoff, který ve svém díle „Will Our Children Have Faith?“ předložil teorii rozvoje stylů víry. Víru definuje Westerhoff jako vědomí či vnímání Boží aktivity a milosti, zahrnující myšlení, emoce i vůli. Víra je součástí lidského života. I přestože se s ní setkáváme vždy jako s jednotným celkem, stupně její úplnosti přibývají, podobně jako nabývá na mohutnosti kmen stromu. Víra se rozvíjí a formuje spolu s osobností člověka. Westerhoff nejprve hovoří o zkušenostní víře, která je obsažena v samotném jádru spirituální zkušenosti. Člověk ji zakouší buď již v nejranějším dětství, nebo později v důsledku radikálního přeměrování života. První svědectví víry není založeno ve slovech, nýbrž v životních postojích. "Na počátku se osoba učí poznávat Krista nikoli souhlasem s teologickými pravdami, nýbrž prostřednictvím citové zkušenosti." Zkušenosti ukazují, že zakoušení Boha je zprostředkováno identifikací s náboženskou komunitou nebo příběhem. O následujícím stupni víry – přátelském – hovoříme ve chvíli, kdy osoba začíná sdílet a uskutečňovat přesvědčení, hodnoty a činy své rodiny, skupiny nebo sboru. Předpokladem rozšíření zakoušené víry je identifikace jednotlivce s komunitou, která jej akceptuje jako nositele tradice víry. Na tomto stupni převažuje zájem o sounáležitost, bezpečí a vědomí osobních schopností, jež plynou z členství ve skupině. Rozvoj přátelského stylu víry se ocitá na křižovatce ve chvíli, kdy si jedinec začne uvědomovat, že jeho víra a zkušenost neodpovídá přesvědčení skupiny, do níž náleží, případně začne-li zpochybňovat obecně přijímanou teorii či praxi. Nastupuje hledající styl víry. Člověk je postaven před

rozhodnutí, zda má dále rozvíjet, projevovat a přijímat výklad víry společnosti, anebo má spíše zdůrazňovat osobní interpretaci náboženské zkušenosti. S hledající vírou se nejčastěji setkáváme u pozdních adolescentů a v rané dospělosti. Tuto dobu charakterizují otázky, kritická hodnocení, pochybnosti, ale také pokusy předložit promyšlené filozofické formulace. Vrchol procesu rozvoje víry splývá u Westerhoffa s tzv. vlastněnou vírou. Co si pod tímto termínem představit? Vlastněnou víru lze definovat jako zkušenost obrácení, v důsledku které osoba změní svůj život a přijímá za něj i za praktickou realizaci své víry osobní zodpovědnost. Pro popisovaný stupeň je charakteristický důraz na soulad mezi vírou proklamovanou a uskutečňovanou. Na tomto stupni již člověk není veden ani autoritou společnosti, ani svou vlastní intelektuální autoritou, nýbrž osobním spojením s Bohem.

Ježíš řekl svým učedníkům: „Mějte víru Boží!“ (Marek 11,22). Taková víra pochází přímo od Boha, směřuje k Bohu a plně spoléhá na Boha a Jeho slovo. V Janově evangeliu 16,23 Ježíš říká: „Budete-li o něco prosit Otce ve jménu mém, dá vám to.“ List Židům 11,6 říká: „Bez víry pak je nemožné líbit se Jemu. Neboť přistupující k Bohu musí věřit, že je Bůh a že dává odplatu těm, kdo Ho hledají.“ A v 16. verši 4. kapitoly je psáno: „Přístupme tedy směle k trůnu milosti, abychom dosáhli milosrdenství a milost našli k pomoci v čas příhodný.“ Máme tedy k Němu přistupovat směle se svými prosbami a věřit, že nám odpoví. Neboť v listu Filipským 4,19 máme slíbeno: „Bůh naplní každou vaši potřebu podle svého bohatství slavně v Kristu Ježíši.“

V Markovi 9,23 je psáno: „Všechno je možné věřícímu!“ Skutečná víra Boží tedy mění věci zdánlivě nemožné a beznadějně v možné.

1.2 Víra v Boha není:

- zájmová záležitost, která však není důležitá,
- zpestření všedního života, bez něhož se lze obejít,
- předpokládání, že nějaký Bůh možná existuje „a co z toho?“,
- teorie, že existuje jakási vyšší moc, které někdo říká Bůh,
- připustit si, že nějaký Bůh snad je, že tu Ježíš kdysi možná byl a někdy se třeba zase vrátí,
- snaha rozumem chápat Boží slovo a vykládat si ho po svém,
- dodržování nějakých náboženských tradic a rituálů,

- neurčitá domněnka o Bohu s tím, že „každý má svou víru“,
- nejistá naděje, že nás Bůh snad slyší a někdy třeba i vyslyší. [4]

2 VYTVÁŘENÍ DOMOVA

2.1 Dítě a jeho city

Hluboké základy osobnosti se tvoří už před narozením, budoucí osobnost dítěte ovlivňuje matka už v průběhu těhotenství. Dítě se rodí na svět s úžasnou citovou vnímavostí a první dojmy o svém okolí získává prostřednictvím citů. Jeho citový život předurčuje jeho vidění světa - jak vnímá rodiče, domov, samo sebe. Vytvářejí se tak základy pro další vývoj dítěte. Pro první dobu života je nenahraditelná matka a to nejenom jako živitelka, ale jako zdroj bezpečí a jistoty. Jestliže dítě vnímá okolí jako odmítavé, nemilující a nepřátelské, projeví se to v jeho řeči, chování, schopnosti navazovat vztahy a učit se. Pravdou je, že dítě není pouze přecitlivělé, ale je také velmi a snadno zranitelné.

Studie, potvrzují, že se všechny děti neustále ptají rodičů: "Máte mne rádi?" Dítě většinou klade tuto citovou otázku svým chováním, málokdy ji vyslovuje. Odpověď na ni je pro dítě životně důležitá a předurčí jeho základní přístup k životu. Rodiče odpovídají nejenom slovy, ale i skutky. Dítě vnímá lásku rodičů podle toho, jak se k němu chovají. Velmi důležitý výchovný činitel v tomto období je prostředí, které doma panuje; prostředí jistoty o lásce rodičů, bez zbytečné tvrdosti, bez zbytečného autoritářství. Prostor, kde oba rodiče mají čas na hru s dítětem. Nezbytná je i láska rodičů mezi sebou navzájem.

Rodina je dodnes základní buňkou lidského společenství, kde se člověk učí správným postojům, aby je dokázal správně použít v celé lidské společnosti. Je do ní zahrnut pojem otcovství a mateřství. Aby děti mohly rodiče ctít, musí být rodiče úcty hodní. Aby je mohly milovat, musí být lásky hodní. Aby je mohly poslouchat, musí rodiče umět poroučet a zachovávat si autoritu. Tam, kde děti své rodiče nemilují a neposlouchají, to bývá zaviněno i nesprávným chováním rodičů. Slovo matka nebo otec by mělo vždy v člověku vzbudit vřelé, láskyplné cítění. Děti se mají učit úctě ke svým rodičům prokazováním jejich úcty k jejich rodičům. Rodiče jsou po Bohu našimi největšími dobrodinci, proto úcta k nim zavazuje po celý život. [5]

Role otce ve výchově

Odpovědnost otce začíná od okamžiku, kdy je počat nový život. Zdravý vývoj dítěte závisí i na jeho milující péči a ochraně.

Muž – otec má být silným, rozhodným, zodpovědným a prozíravým, tím, kdo dává své ženě sílu, aby se mohla stát dobrou matkou. Měl by pomáhat ženě v době těhotenství a nevyhýbat se ani pomoci s péčí o nově narozené dítě. Měl by dávat své ženě pocit bezpečí, povzbuzovat ji, kdyby klesala pod tíhou starostí. Rovněž by se měl neustále zajímat, jak dítě roste a jak se rozvíjí.

Role otce je nezastupitelná po celou dobu vývoje dítěte – od narození až po dospělost. Obrovským uměním dobrého otce je správně nastavit hranici svobody dítěte. Na jedné straně je schopnost otce sdílet se se svými dětmi, brát každé z nich vážně a přijímat je jako osobnost. Na druhé straně by měl otec umět uplatnit svou autoritu, a když je to nutné, říci rozhodné „ne!“

V Bibli, v evangeliu podle Lukáše 15,11-32, je známý příběh o marnotratném synovi. Vypráví se v něm, jak jednoho dne řekl syn svému zámožnému otci: „Otče, dej mi díl mého majetku, který na mne připadá, já odcházím.“ A otec nechává své dítě jít – a čeká. Čeká trpělivě každý den. Dal synovi vše, co vytvořil, s vědomím, že to může přijít nazmar. Syn skutečně svůj dědický podíl záhy utratil, aniž pomyslel, co to jeho otce stálo krve, potu a slz. Myslel jen na „své právo“. Syn si uvědomil svoji bezvýchodnou situaci až ve chvíli, když se ocitl bez prostředků k obživě jako žebrák všemi opuštěn. Teprve tehdy se vracel v myšlenkách ke všemu, co mu poskytoval domov a rozhodl se vrátit k otci, který jej nikdy nepřestal milovat. Když otce jeho dítě zklame, měl by přesto zůstat i nadále trpělivým a milujícím rodičem. [6]

2.2 Rodiče první hlasatelé evangelia

Čtvrté Boží přikázání „Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře Ti bylo na zemi“ (5. Mojžíšova 5,7-21) se netýká jen vztahu dětí k rodičům a ostatní lidské autoritě, ale také povinností, které má autorita vůči podřízeným. Na prvním místě jsou to povinnosti rodičů vůči dětem. Plodnost manželské lásky se neomezuje pouze na plození dětí, ale vztahuje se i na jejich mravní výchovu ke ctnostem a na jejich duchovní formaci a výuku a formování mravních postojů. Je pravdou, že do velké míry se dítě setkává s morálkou světa, která se může velmi rozcházet s představami rodičů. Ale také je pravdou, že do podstatné míry záleží na rodičích, jestli budou děti v rodině obklopeny atmosférou pravého domova. Rodiče by měli vytvářet jakousi mravní závoru, přes kterou nepouští to, co se jim nelíbí. Za to nesou odpovědnost.

S mravní výchovou je velmi úzce spjatá i náboženská výchova. Mnoho rodičů, kteří chtějí křtít dítě a víru nepraktikují, často na otázku náboženské výchovy odpovídají, ať se samo rozhodne, zda víru přijme nebo ne. Jako v ostatních oblastech však dítě potřebuje pevnou ruku rodičů, aby bylo vedeno k tomu, co skutečně slouží jeho dobru. To platí i o víře. Aby se jednou stalo osobností, potřebuje v dětství pevné vedení k dobrým hodnotám, o které se v dospělosti může opřít. Rodiče mají právo na pevné a nepopulární postoje, které dítě sice v daném okamžiku nechápe, ale které ocení v dospělosti. Je pravdou, že víra je nakonec rozhodnutí každého člověka, ale na rodičích tkví odpovědnost, jaké ovzduší víry doma vytvářejí. Rodiče by sami měli být bohatí svým vztahem k Bohu a také do něho uvádět své děti, jako úplně něco přirozeného. Nemalou roli při náboženské výchově hraje postoj rodičů k Bohu. Děti jejich poměr podvědomě vnímají a vpisují do svého vlastního vztahu vůči Bohu. Rodiče by sami měli být bohatí svým vztahem k Bohu a také do něho uvádět své děti, jako úplně něco přirozeného. Rodiče by měli být dětem průvodci na jejich cestě k víře a to hned čtverým způsobem:

- mohou odpovídat na jejich otázky a o své víře jim tak svědčit,
- mohou je seznámit s vyprávěními, jak věřili a uvěřili v Boha jiní,
- mohou s nimi prožívat svátky církevního roku a tím je uvádět do praxe křesťanského života,
- mohou jim být živým příkladem modlitby a každodenního života z víry.

Mluvit o Bohu nestačí, je třeba zároveň děti učit, jak mohou s Bohem mluvit, že tento kontakt lze uskutečnit prostřednictvím modlitby. První modlitbou je děkování a radost z Božích darů, později se připojí i prosby. Nejprve by to měly být volné modlitby vlastními slovy, je nezbytné, aby byly srozumitelné a přiměřené věku a chápavosti dítěte. Kolem sedmi let by už měly děti umět modlitbu základní a nejpřednější – Otčenáš. Tuto modlitbu lidstvu odkázal sám Ježíš, její text se nachází v Bibli – Matouš 6,9-13.

Rodiče jsou jako první odpovědní za výchovu svých dětí k víře, k modlitbě a ke všem ctnostem. Mají povinnost podle možností se postarat o hmotné a duchovní potřeby svých dětí. Mají respektovat povolání svých dětí a podporovat je. Rodinná výchova postavená na křesťanském základě, je jedinou spolehlivou cestou ke vzniku trvalého a šťastného domova. V takovém prostředí budou mít všichni pocit bezpečí, v takovém prostředí se utvářejí kvalitní lidské charaktery. Správně fungující rodina je zároveň dobrým předpokladem kvalitní vyspělé společnosti a národa. [5]

František kardinál Tomášek (1899 – 1992), katolický kněz, pedagog a teolog, ve svém díle Pedagogika uvádí, že výchova znamená působení do nitra dítěte, aby v něm byla vyvolána žádoucí odezva jeho schopností a vloh po stránce intelektové, citové i sociální, které mají za vedení vychovatele harmonicky rozvíjet a dopomoci dítěti k dosažení životního cíle. Tím se výchova liší od pouhé drezúry, neboť ta se omezuje jen na působení zevní, na smyslové reflexy. Podle Tomáška je křesťanská výchova úplná a dokonalá výchova, která neustala jen na rozvinutí přirozených schopností člověka, ale dbá na to, aby se člověk zapojil do nadpřirozeného řádu světa. [7]

Představy o Bohu u předškolního dítěte

Dítě si vytváří své představy o Bohu na základě:

- 1) zkušeností – vztahy v rodině a s lidmi v okolí. Důvěra v okolní svět ztělesněná v rodičovské péči dává dítěti pocítit jeho důležitost. Cítí se přijaté a učí se důvěře. Čeká, že se k němu bude Bůh chovat podobně jako lidé. Pokud dítě zažívá rodičovskou lásku, na jejím základě chápe i vztah Boha k němu.
- 2) svědectví – dítě vnímá postoj rodičů vůči někomu, kdo je přesahuje. Někdo je mocnější než rodiče a oni mu důvěřují. Učení nápodobou a identifikací.
- 3) verbálního ovlivnění – vyprávění si o Bohu, zodpovídání otázek dítěte. Je důležité brát otázky vážně, spolu s dítětem hledat odpovědi a ukazovat, že Bohu důvěřují i ve věcech, které neumím zcela vysvětlit.

Vývojové etapy utváření představ o Bohu (podle Johna Westerhoffa, filosofa, který se zabýval rozvojem křesťanské víry):

- 1) víra odpozorovaná – dítě přijímá víru od rodičů, nemá důvod pochybovat o Bohu.
- 2) kolektivní víra – postupně se pro něj stává důležité prostředí vrstevníků. Pokud má věřící kamarády, kteří ho utvrzují o normalnosti křesťanského života, je pro něj přirozené věřit.
- 3) hledající víra – v období puberty si člověk klade otázky o smysluplnosti života. Potřebuje svědectví a ponechání volnosti a vlastní zodpovědnosti.
- 4) osobní víra – vědomé podřízení svého života Bohu.

Falešné představy o Bohu

Falešnou představu o Bohu dítě získává na základě špatné zkušenosti (např. ze vztahů v rodině – nepřijetí, neosvojení si důvěry, osobní zranění apod.). Dále může být dítě

ovlivněno zkresleným, nebo nezdravým vztahem rodičů k Bohu (přepjatost či naopak vlažnost) a verbálním či obrazovým ovlivněním - negativními informacemi o Bohu, které jsou mu předávány, nebo s nimi přijde do styku jinde (Pán Bůh tě potrestá; půjdeš do pekla apod.).

- Magický Bůh – cosi nad námi – amulety, pověry, osud, manipulující síla – je potřeba se před ním zabezpečit.
- Staromódní Bůh – nemá nám co říct, spojen se starší generací, představa nudného kostela, důraz na vnější formy křesťanského života.
- Vzdálený Bůh – vesmírná inteligence, stvořil svět a dále do něj nezasahuje. Bůh přírodních zákonů a ne jednotlivců. Není tedy ohrožující, ani pomáhající.
- Všemohoucí Bůh - vodič loutek – Bůh je zodpovědný za všechno dění. Je vinen vším zlem světa. Má absolutní právo manipulovat s člověkem a vyžaduje poslušnost. Člověk má životní cestu určenu předem.
- Bůh účetní – počítá každou chybu, nic nepromíjí a nic mu neujde, nepustí nás do nebe.
- Trestající Bůh – despota a tyran, po vině vždy následuje trest. Strach ze ztráty Boží lásky. [8]

Jan Ámos Komenský

Nezbytnost duchovní výchovy dětí od nejútlejšího věku zdůrazňoval už také Jan Ámos Komenský. Podal ucelený výchovný systém v duchu svého náboženského přesvědčení, systém k přípravě k věčnému životu. Základní oblasti výchovy viděl ve vzdělání ve vědách a umění a v mravní a náboženské výchově. Ve svém díle *Informatorium školy mateřské* uvádí, že předškolní stupeň, a to včetně prenatálního stádia, představuje základ, od něhož se odvíjí úspěch všech vyšších stupňů. Význam *Informatoria* netkví pouze v tom, že tvořilo článek velkolepé koncepce reformy školského systému, ale je rovněž v raném novověku evropsky zcela ojedinělým systematickým pojednáním o výchově dětí v nejmladším věku. Toto dílo popisuje, jak by se rodiče měli starat o své dítě od narození až do šesti let, kdy by mělo jít poprvé do školy, do které by se mělo těšit. Popisuje, jakým způsobem je třeba se o něj starat a jak jej vychovávat.

Po narození dítěte by se o dítě měli rodiče starat jako o klenot. Měli by se také vyvarovat veškerých vulgárností a napadání. Je to přeci nevinné stvoření, které se ještě ničím

neposkvrnilo. Rodiče mají povinnost vychovat své dítě ve víře, naučit jej základním potřebám lidského těla, ale především se věnovat správné výchově jeho duše, vést jej k ušlechtilosti, moudrosti, naučit jej obyčejům, mravům a uměním. Musí se však dodržovat hierarchie vyučovaného: nejprve víra a zbožnost, pak mravy a ctnosti a nakonec lidská umění. [9]

Své dílo J. A. Komenský stavěl na pevném biblickém základu.

O velikosti a významu J. A. Komenského není pochyb. Již ve své době byl Komenský uznávaná osobnost, která měla světu co říct. Že i dnes platí jeho slova, jeho „Mravního přikázání“, které sám nejenom hlásal, ale také sám dodržoval, můžeme posoudit sami.

Mravní přikázání Komenského:

Následuj cestu ctnosti, střež se neřestí a zla, první tě povede k blahu, druhá ke hříchu a k bolu. To je začátek vědy, která má zdobit tvůj život. Slyš, jaké jsou následky toho, a pomni na konečný cíl.

- 1) Nehovoř o všem, cos v životě poznal, nevěř všemu, co jsi slyšel, nedychti po všem, co jsi viděl! Nechť umíš cokoli, dělej to, co máš.
- 2) Zabraň svým rtům mluvit drzé a prostořeké řeči! Važ si slov svého přítele, následuj příkazu Páně!
- 3) Ke všem lidem buď přívětivý, ale střež se jednat úlisně! Pokrytci sklídí jen hanbu. Běda těm, kdo učí lživě!
- 4) Spravedlivě měř sobě, svému příteli i svým druhům! Važ si i jmění svých nepřátel, nebež a nedychti po něm.
- 5) Zmužile se chápej práce a pokračuj v ní poctivě; lenost je poduška hříchu, zahálku pojmi v nenávist!
- 6) Cvič se v trpělivosti mlád. Tak se staneš pánem svých časů, které často bez ustání v trudu a trpkosti běží.
- 7) Prokazuj dobrotu a milosrdenství, jak chce Otec náš nebeský, pomáhej vždy a všude. Bůh sám tě jednou odmění.
- 8) Odpouštěj urážky a buď vždy pánem svého hněvu! Jestliže jsi však někomu ublížil, pospěš napravit křivdu!
- 9) Poctivě vždy konej dobré, závist a nenávist zavrhni; nedbej slov utrhače a zůstaň vždy čestným přítelem.

10) Štítem ti buď vždy pravda! To bude šlechtit tvůj život. Lež je každému muži hanbou, každému dítěti zkázou. Sám přijdeš na to, že nade vše vzácný je ráj srdce, že jedno potřebné ti nevezme žádná moc. Vědomost tě neobohatí, je ti jen cestou ke štěstí, pokladem, který nikdy neztratí cenu, je ctnost. [10]

Z myšlenek papeže Benedikta XVI.

Potřebu předávání víry v rodinách připomněl papež Benedikt XVI. při promluvě na Světovém shromáždění rodin. Vyzýval k pečlivé výchově, poučování dětí.

Rodina je privilegovaným prostorem, kde se každá osoba učí dávat a přijímat lásku. Víra není pouhým kulturním dědictvím. Je neustálým aktem milosti Boha, který člověka volá, právě tak jako aktem lidské svobody, která může Boží volání přijmout, nebo také nepřijmout. Během let musí být tento Boží dar, který rodiče svým maličkým pomohli poznat, také s moudrostí a něhou pěstován, aby v nich rostla schopnost rozlišovat. Neustálým svědectvím manželské lásky rodičů, prožívaným a prostoupeným vírou, a s citlivou podporou křesťanského společenství se dětem usnadňuje osobní přístup k samotnému daru víry – jejím prostřednictvím pak odhalují hluboký smysl vlastní existence a cítí se přijímány. Křesťanská rodina předává víru tehdy, když rodiče učí své děti modlit se a modlí se spolu s nimi.

Často dnes slyšíme, že náboženská výchova a předávání víry děti omezuje v jejich svobodné volbě. Až dítě doroste rozumu, samo se rozhodne. Neovlivňovat názorově malé děti je nemoudré, protože všichni ti, kdo jsou v jejich okolí, by museli být bez jakéhokoli názoru a chovat se tak, aby z jejich jednání k dětem nepronikl žádný morální impuls. To je pochopitelně nemožné. Nebude-li dítě vychovááno křesťansky, přijme jiný, často velmi nebezpečný a nesprávný, způsob života. Neovlivňovat názorově malé dítě tedy znamená nechat ho napospas jiným ovlivněním. Svatý otec upozornil také na jistě známou věc, že rodina je vlastně prvním světem dítěte a že je pro děti zásadní, zda se narodí do oblasti Božího království (tzn. do láskyplného prostředí) nebo do rodiny, kde panují hádky, nepořádek, zloba a následně strach. [11]

3 MRAVNÍ A NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA VE ŠKOLÁCH

3.1 Úloha církve

Hlavní výchovný úkol náleží především rodině, je však potřeba, aby při něm pomáhala celá společnost. Zvláštním způsobem se povinnost výchovy týká také církve, nejenom proto, že jí jako jedné z lidských společností je třeba přiznat schopnost poskytovat výchovu, ale také proto, že má lidem zprostředkovat Kristův život a neustálou péči jim pomáhat, aby mohli dospět k plnému poznání tohoto života. Při plnění svého vychovatelského úkolu používá církev všechny vhodné prostředky, hlavně však ty, které jsou jí vlastní. Mezi nimi je na prvním místě katechetické vyučování, které uskutečňuje například i prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, různých kulturních a sportovních spolků, sdružení mládeže a především škol. Škola má mezi všemi výchovnými prostředky zvláštní význam. V rámci svého poslání usilovně pěstuje rozumové schopnosti, rozvíjí správné usuzování, uvádí do kulturního dědictví získaného předchozími generacemi, tříbí smysl pro hodnoty, připravuje na povolání, podporuje dispozice pro vzájemné porozumění tím, že mezi žáky různých povah a postavení umožňuje rozvíjení přátelských vztahů. Kromě toho tvoří jakési středisko, na jehož snahách a rozvoji mají mít společný podíl rodiny, učitelé, různá sdružení pro kulturní, občanský a náboženský život a také stát.

3.2 Katolické školy

Přítomnost církve v oblasti školství se projevuje prostřednictvím katolické školy. Katolická škola neméně než jiné školy sleduje kulturní cíle a výchovu mládeže. Je však pro ni charakteristické vytvářet prostředí společného soužití proniknutého duchem evangelijní svobody a lásky, pomáhat mladým lidem při rozvoji vlastní osobnosti. Zaměřuje všechno lidské vzdělání tak, aby poznání, které žáci postupně získávají o světě, o životě a o člověku, bylo osvíceno vírou. [12] Při zakládání a zařizování katolických škol je přihlíženo k potřebám vyplývajícím z dobového vývoje.

Katolické školy jsou navštěvovány také nekatolíky a nekřesťany. Je třeba proto respektovat svobodu vyznání dětí a jejich rodin. Tato svoboda je církví pevně hájena. Ze své strany se však katolická škola nemůže zříct svobody hlásání evangelijní zvěsti a vykládání hodnot křesťanské výchovy. Je to její právo a povinnost. Mělo by být zřejmé, že vykládat a předkládat není totéž, co vnucovat. Vnucování totiž obsahuje morální násilí, které sama

evangelijní zvěst a nauka církve rezolutně odmítá. V zájmu školy je posoudit v místních podmínkách náboženské chování mladých a poznat, co si myslí, jak žijí a jak reagují.

V katolické škole, stejně jako tomu může být i ve školách jiných, se mohou nacházet mladí lidé, kteří mají opravdu vzorné náboženské mravní a školní chování. Tato příkladnost má zpravidla kořeny v ideálním rodinném prostředí, podporovaném církevním společenstvím a školou. Současně ale některým mladým lidem pobyt v katolické škole neposkytuje patřičný dopad na jejich náboženský život. Prokazují se nevstřícným chováním vůči základním prvkům křesťanského života (jako je modlitba, účast na mši svaté, přijímání svátostí). Nemálo z nich se ptá, k čemu je tak rozvinutá věda a technika, jestliže všechno může skončit jadernou katastrofou. Uvažují o společnosti, která zaplavila svět věcmi, a ptají se, zda je toto opravdu smyslem života, nebo je smysl života v něčem jiném, mnohem cennějším. U mnohých z nich se tento kritický postoj vůči světu stává také otázkou kritickou vůči náboženství. Každý student v sobě nese znaky svého původu a individuality. Katolická škola se neomezuje pouze na vyučovací hodiny a lekce, ale snaží se rozvíjet výchovný program osvětlený hlásáním evangelia, který je však zároveň pozorný k požadavkům současných mladých lidí.

Student, který vstoupil do katolické školy, musí mít pocit, že se nachází v prostředí proniknutém evangelijním duchem, který se musí projevovat v jedinečném křesťanském stylu myšlení a života, který proniká každý prvek výchovného prostředí. Hlavní zodpovědnost při vytváření originálního křesťanského stylu mají vychovatelé jako osobnosti i jako společenství. Náboženský rozměr prostředí se ukazuje prostřednictvím křesťanského vyjádření hodnot, jako jsou slova, svátostná znamení, chování a vlastní upřímná a přátelská přítomnost spojená s laskavou pohotovostí. Z tohoto každodenního svědectví pochopí studenti originalitu prostředí, ve kterém jim bylo dáno prožít své mládí. K vytvoření příjemného prostředí je třeba také vhodná struktura budov s využitím prostor pro didaktiku, rekreaci a sport a další iniciativy. Pro výchovné účely je také nutná blízkost kostela.

Prvními a základními vychovateli dětí jsou jejich rodiče. Škola si je toho vědoma, ale bohužel ne tak všechny rodiny. Škola tedy na sebe bere úkol pomáhat jim tuto úlohu znovu objevit. Nalézt cestu, kterou je třeba jít, spočívá ve službě, setkávání a ve spolupráci. Nezřídká se stává, že když se mluví o dětech, povzbuzuje se také výchovné vědomí u rodičů. Současně usiluje škola o to, aby co nejvíce zahrnula rodiny do výchovného

procesu, ať už ve fázi projektu nebo ve fázi jeho uskutečňování. Zkušenost učí, že i rodiče méně vnímaví se změnili ve vynikající spolupracovníky. [13]

Náboženský rozměr školního života

Celkovým školního života se katolická škola dokonale přidružuje k ostatním typům škol, liší se však od nich v podstatném bodě; je zakotvena v evangeliu, ze kterého čerpá inspiraci a sílu. Princip, že žádný lidský čin není morálně indiferentní před svědomím a před Bohem, nachází jasnou aplikaci v životě školy. Tedy práce školy je přijatá jako povinnost rozvíjená s dobrou vůlí, odvahou a vytrvalostí v obtížných situacích, s úctou vůči tomu, kdo učí, láskou vůči spolužákům, upřímností, tolerancí a dobrotou ke všem. Náboženská výuka je omezena vyměřeným časem. Ostatní výuka má k dispozici denně mnohem více hodin. Všichni vyučující mají tedy povinnost jednat v souladu. Každý má rozvíjet svůj plán s odbornou kompetencí, ale v pravém okamžiku má být schopen pomoci studentům vidět také za horizonty omezené naší lidskou skutečností. Programy a školské reformy vyhrazení rostoucí prostor k vědeckému a technickému vzdělávání. Ani tomuto vyučování nechybí náboženský rozměr.

Žákům je třeba pomáhat pochopit, že svět přírodních věd a příslušné technologie patří k vesmíru stvořenému Bohem a současně pochopit, že člověk je bytí žijící z přirozenosti fyzické i duchovní, s nesmrtelnou duší. Ti nejstarší dospějí ke zralejší představě o osobnosti člověka a všeho, co k ní patří - inteligence, vůle, svoboda, city, činné i tvořivé schopnosti, práva a povinnosti i sociální vztahy, poslání ve světě a v historii. Takové chápání člověka je charakterizováno náboženským rozměrem. Člověk má důstojnost a velikost nad každé jiné stvoření, protože je Božím dílem povýšeným k nadpřirozenému řádu jako dítě Boží, je tedy božského původu a má věčný cíl, který přesahuje tento svět.

Vyučující vede práci studentů takovým způsobem, aby objevovali náboženský rozměr v celé lidské historii.

Rozvoj vědeckého a technického vzdělání nesmí odsunout vzdělání humanitní - filozofii, historii, literaturu a umění. Každý národ již od svého počátku vytvářel a předával své umělecké a literární dědictví. Tato dvě kulturní bohatství vytváří společně vlastnictví lidstva. Studentům je třeba pomáhat objevit, že uprostřed výchovných věd stojí vždy osobnost se svou fyzickou i duchovní energií, se svou činnou i tvořivou schopností, se svým posláním vůči společnosti, se svou náboženskou otevřeností. Správný způsob

pedagogického vzdělávání vede studenty k výchově sebe samotných lidsky i křesťansky.
[12]

Výchovný projekt

Náboženský rozměr prostředí posiluje kvalitu výchovného procesu, když se zhodnocují některé vlastnosti závislé na vychovatelích a studentech. Je dobré zejména podtrhnout to, že studenti nejsou pouze diváky, ale mají podíl na dynamickém utváření prostředí. Pozitivní podmínky se vytvářejí tenkrát, když se kolem výchovného projektu formuje ochotná dobrovolná spolupráce všech. Tyto pozitivní podmínky rostou především ze společné víry.

Výchovný projekt, každoročně znovu vycházející z nových zkušeností a potřeb, se realizuje výchovným procesem buď po periodách, nebo dílčích úsecích: východisko, průběžné etapy a konečný cíl. Na konci periody vychovatelé, studenti a rodiny zhodnotí, zda byly předpoklady dodrženy. V opačném případě se hledá zodpovědnost a řešení. Podstatné je, aby tento způsob procesu byl chápán a všemi přijat jako společný a poctivý závazek. Školský program je však pouze částí celku. Nejvhodnějším obdobím k provedení zodpovědné bilance, která zhodnotí, nakolik byl výchovný projekt naplněn nebo nenaplněn, je závěr školního roku, který by se svým způsobem dal nazvat dílčím cílem. Velmi důležitým celkovým cílem jsou výsledky dosažené v závěru „výchovné cesty“, kde by mělo být u studentů maximální integrace v rámci jejich lidské a křesťanské výchovy.

Úkoly katolické školy jsou dosti široké a členěné. Na jednu stranu má povinnost respektovat zákonná ustanovení a společenské zákony a srovnat s nimi své metody, programy a struktury. Na druhou stranu má povinnost uskutečňovat svůj vlastní výchovný projekt, usilující uvést do souladu lidskou kulturu a hlásání spásy a pomoci studentům v realizaci nového stvoření, připravit je na poslání dospělého občana. Jedná se celkově o projekt charakteristický, pokud jde o zaměření na zvláštní cíle, které má uskutečňovat ve spolupráci se všemi svými součástmi.

Konkrétně se projekt zobrazuje jako výchozí obraz, který:

- definuje identitu školy vyjádřením evangelních hodnot, kterými se inspiruje,
- upřesňuje výchovné, kulturní a didaktické cíle,
- seznamuje s předávaným obsahem a hodnotami,
- vymezuje organizaci a fungování,

- rozčleňuje některé části jako dané, sestávající ze složky odborné (jako jsou učitelé, vychovatelé), dále části řízené společně s rodiči a studenty, a některé okruhy svěřené svobodné iniciativě rodičů a studentů. Stanovuje způsoby ověřování a hodnocení.

Ke spolupráci mladých na výchovném projektu mohou napomoci mnohé prostředky. Student se začne dobrovolně zapojovat do výchovného procesu, když pochopí, pozná, že projekt směřuje jedině k jeho prospěchu a osobní zralosti. Pokud student, bez ohledu na věk, vnímá pozitivně příslušnost k prostředí, probouzí se v něm i ochota ke spolupráci, když se cítí dobře přijímán, ctěn a milován. Když je prostředí proniknuto atmosférou úcty a přátelství, s ochotnými učiteli a přáteli, se kterými se společně dobře žije, tak se nejlépe utvrzuje vůle k jeho vytváření.

Křesťanský výchovný proces se uskutečňuje v neustálé interakci odborné práce konané vychovateli a svobodné spolupráce studentů.

Křesťanská výchova vyžaduje také úctu vůči státu a jeho představitelům, zachovávání spravedlivých zákonů, úsilí o společné dobro. Proto všechny důležité hodnoty, jako svoboda, spravedlnost, práce a pokrok se nacházejí ve výchovném projektu a lze je také prostě cítit v prostředí školy. [12]

Při zakládání a zařizování katolických škol jsou respektovány potřeby vyplývající z dobového vývoje. Proto je nezbytné podporovat školy nejenom základní a střední, které tvoří základ výchovy, ale také na školy odborné. [13]

Katolické fakulty a univerzity

Stejnou měrou věnuje církev vytrvalou péči i vysokým školám, především univerzitám a fakultám. Ve školách podléhajících jejímu vedení je snahou rozvíjet jednotlivé obory podle vlastních zásad a metod a se svobodou nezbytnou pro vědecké bádání, aby tak docházely ke stále hlubšímu poznání, aby bylo možno hlouběji pochopit, jak se rozum a víra scházejí v jediné pravdě. Na katolických univerzitách bez teologické fakulty jsou nezbytnými institut nebo katedra teologie, kde by se konaly přednášky upravené pro studenty - laiky. Vzhledem k tomu, že věda postupuje především sociálními výzkumy na vyšší vědecké úrovni, měly by být na katolických univerzitách a fakultách co nejvíce podporovány instituty, které slouží v první řadě rozvoji vědeckého bádání.

Církev mnoho očekává od činnosti teologických fakult. Jim svěřuje nadmíru závažný úkol připravovat posluchače nejen ke kněžské službě, ale především k vyučování na vysokých církevních školách, k samostatné vědecké práci nebo k přijetí obtížného úkolu apoštolátu mezi inteligencí. Úkolem teologických fakult je současně také prohlubovat různé obory teologie, aby bylo možno dojít ke stále hlubšímu chápání božského zjevení, aby bylo plněji zpřístupněno dědictví křesťanské moudrosti přejaté z minulosti, aby se rozvíjel dialog i s nekřesťany a aby bylo možno nacházet odpovědi na otázky vznikající z vědeckého pokroku.

3.3 Úloha školy

Kromě rodiny a církve by svůj významný podíl v tomto poznávání měla mít i škola. V dějinách školství se dovídáme, že informace o Bohu byly nedílnou součástí výuky.

Vzhledem k tomu, že církev cítí velmi vážnou povinnost pečlivě se starat o mravní a náboženskou výchovu, snaží se být nablízku i těm, kteří se vzdělávají v nekatolických školách, a to např. nepovinnou výukou náboženství prostřednictvím kněží i laiků (katechetů). [13]

Ovoce vyučování víry a křesťanské etiky závisí z velké části na vyučujícím. Ten by měl současně být také učitelem lidskosti - svou kulturou, láskou, úctou, pochopením, vyvážeností úsudku, trpělivostí v naslouchání, rozvážností odpovědí, pohotovostí k osobnímu rozhovoru.

Vyučující, který má jasnou představu o křesťanství a žije v souladu s ním, dokáže přivést studenty k témuž jasnému pohledu a vede je k důslednému jednání. [12]

Výuka náboženství jako povinného předmětu probíhala zpočátku i v novodobé historii až do nástupu totality. Bohužel ani po svržení totalitního režimu, který prosazoval materialistický způsob života, nedošlo k obnově a návratu této tradice. Nejedná se přitom pouze o výuku náboženství, ale i o katolický přístup k pedagogice obecně jako k nástroji ozdravení současné společnosti. V současné době se v základních a středních školách zřizovaných státem, krajem nebo obcí vyučuje náboženství jako nepovinný předmět. Zpravidla jej navštěvují děti z věřících rodin na popud svých blízkých, aby si doplnily své duchovní základy získané v rodině o další nové a hlubší informace. Tím jsou však upírány tyto vědomosti těm, kteří nemají možnost se skrze svoji rodinu o těchto životních hodnotách dovědět, tudíž tyto informace zpravidla nevyhledávají a nepovažují je za

potřebné pro život, ba naopak se jim často jeví zbytečné, nepodstatné, nebo smyšlené a zcestné. [12]

Problémem se však bohužel zabývají pouze představitelé církví, nikoliv školství. V roce 2006 se olomoucký arcibiskup Jan Graubner zúčastnil ustavujícího zasedání Mezinárodní vědecké rady katolických pedagogů při Pedagogické fakultě Katolické univerzity v Ružomberku. Hlavním iniciátorem této mezinárodní spolupráce je polský biskup Andrzej Dziega. Důvodem vzniku této vědecké rady je stav katolické pedagogiky v zemích Střední Evropy, které mají podobnou zkušenost s komunistickou deformací, a snaha společně hledat cesty k rozvoji katolické pedagogiky. [14]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 HYPOTÉZA VÝZKUMU

Věřící lidé v převážné většině pocházejí z věřících rodin, v nichž byla uplatňována výchova k víře již od raného dětství, přičemž ženy jsou častěji věřící než muži.

V případě potvrzení této hypotézy chci poukázat na nezastupitelnou úlohu rodiny v této oblasti výchovy.

4.1 Metodologický postup

K ověření hypotézy jsem použila kvantitativní výzkumnou metodu, kterou jsem realizovala prostřednictvím dotazníkového šetření (Text dotazníku je mé vlastní konstrukce a je uveden v příloze A). Dotazník obsahoval 15 otázek, z nichž část tvořila otázky úvodní, týkající se např. pohlaví, věku a osobního vztahu k víře, poté následovaly otázky směřující k ověření hypotézy, kterými jsem zjišťovala názory respondentů na duchovní výchovu a vzdělávání dětí.

Respondenty dotazníkového šetření bylo 50 vysokoškolských studentů různých studijních programů a oborů ve věku 20 – 25 let. Tyto respondenty jsem rozdělila do dvou početně stejných skupin, jednu skupinu tvořilo 25 žen, další skupinu 25 mužů. Všechny otázky byly všemi respondenty zodpovězeny.

4.2 Výsledky dotazníkového šetření

Odpovědi respondentů na otázku č. 1 –

„Uved'te své pohlaví.“

Tabulka č. 1

Pohlaví	Procento odpovědí	Počet odpovědí
Muž	50	25
Žena	50	25

Odpovědi respondentů na otázku č. 2 –

„Uved'te svůj věk.“

Tabulka č. 2

Pohlaví	Věk	Počet odpovědí
Muž	20 – 25 let	25
Žena	20 – 25 let	25

Odpovědi respondentů na otázku č. 3 –

„Jste věřící?“

Touto otázkou chci ověřit kromě počtu věřících respondentů počet mužů a žen z celkového počtu dotázaných.

Tabulka č. 3

Pohlaví	Ano	Ne	Nemám vyhraněný názor	Počet odpovědí
Muž	7	14	4	25
Žena	11	9	5	25

Odpovědi respondentů na otázku č. 4 –

„Je rodina, ze které pocházíte, věřící?“

Otázkou zjišťuji souvislost mezi vírou respondentů a postojem rodin, z nichž pocházejí, k víře.

Tabulka č. 4

Pohlaví	Rodina věřící	Rodina nevěřící	Nevyhraněný názor rodiny na víru	Počet odpovědí
Muž	8	14	3	25
Žena	16	9	0	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- z věřících rodin pochází celkem **8** mužů; z toho je 6 věřících a 2 nevěřící.
- z nevěřících rodin pochází celkem **14** mužů; z toho je 1 věřící, 3 nemají vyhraněný názor a 10 je nevěřících.
- z rodin s nevyhraněným názorem na víru pochází celkem **3** muži; z toho 1 nemá vyhraněný názor a 2 jsou nevěřící.

ŽENY:

- z věřících rodin pochází celkem **16** žen; z toho je 10 věřících, 4 nemají vyhraněný názor, 2 jsou nevěřící.
- z nevěřících rodin pochází **9** žen; z toho je 1 věřící, 1 nemá vyhraněný názor, 7 je nevěřících.

Odpovědi respondentů na otázku č. 5 –

„Vychovávali Vás Vaši rodiče, případně prarodiče ve víře v Boha?“

Otázkou zjišťuji vliv výchovy v rodině na názor respondentů v oblasti víry.

Tabulka č. 5

Pohlaví	Ano	Ne	Nevychovávali, ale někdy jsme na toto téma hovořili	Počet odpovědí
Muž	9	14	2	25
Žena	11	8	6	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- ve víře bylo vychovááno celkem **9** mužů; z toho je 6 věřících a 3 nevěřící.
- ve víře nebylo vychovááno **14** mužů; z toho je 1 věřící, 4 nemá vyhraněný názor a 9 je nevěřících.
- ve víře nebyli vychovááni, ale na toto téma hovořili v rodinách **2** mužů; oba jsou nevěřící.

ŽENY:

- ve víře bylo vychovááno celkem **11** žen; z toho je 8 věřících, 2 nemají vyhraněný názor, 1 je nevěřící.
- ve víře nebylo vychovááno celkem **8** žen; z toho je 1 věřící, 1 nemá vyhraněný názor a 6 je nevěřících.
- ve víře nebyly vychováány, ale na toto téma hovořili v rodinách **6** žen; z toho jsou 2 věřící, 2 nemají vyhraněný názor a 2 jsou nevěřící.

Odovědi respondentů na otázku č. 6 –

„Účastnil/a jste se v dětství mší svatých v kostele?“

Otázkou zjišťuji uplatňování víry v životě a to především u věřících rodin v souvislosti s jejich výchovou respondentů ve víře.

Tabulka č. 6

Pohlaví	Ano	Ne	Někdy	Pouze o svátcích	Počet odpovědí
Muž	8	13	4	0	25
Žena	11	8	6	0	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- mší svatých v kostele se účastnilo celkem **8** mužů; všech 8 bylo vychovááno ve víře, z toho 7 rodin, ze kterých pochází, bylo věřících, 1 rodina neměla vyhraněný názor. Z uvedených 8 mužů je 6 věřících a 2 nevěřící.
- mší svatých v kostele se neúčastnilo **13** mužů; ve víře byli vychovááni 2 z nich, rodiny byly věřící. Zbývajících 11 vychovááno ve víře nebylo, rodiny, z nichž pocházejí, byly nevěřící. Z uvedených mužů je 1 věřící, 1 nemá vyhraněný názor, 11 je nevěřících.
- mší svatých v kostele se účastnili pouze někdy **4** muži; žádný z nich nebyl ve víře vychováván, 3 z rodin byly nevěřící, 1 neměla vyhraněný názor. Z uvedených mužů jsou 2 nevěřící a 2 nemají vyhraněný názor.

ŽENY:

- mši svatých v kostele se účastnilo celkem **11** žen; ve víře bylo vychovááno 9 z nich, 2 rodiny věřící nebyly, ale na téma víry někdy doma hovořili, všech 11 rodin, ze kterých pochází, bylo věřících. Z uvedených žen je 7 věřících, 4 nemají vyhraněný názor.
- mši svatých v kostele se neúčastnilo **8** žen; ve víře byla vychovávána 1 z nich, 7 vychovááno ve víře nebylo. 1 rodina byla věřící, 7 nevěřících. Z těchto žen je 1 věřící, 2 nemají vyhraněný názor a 5 je nevěřících.
- mši svatých v kostele se jenom někdy účastnilo **6** žen; ve víře nebyla vychovávána žádná z nich, pouze u 2 v rodině na toto téma někdy hovořili. 4 rodiny, z nichž tyto ženy pochází, byly věřící, 2 nevěřící. Z těchto žen jsou 2 věřící, 2 nemají vyhraněný názor a 2 jsou nevěřící.

Odpovědi respondentů na otázku č. 7 –

„Navštěvoval/a jste výuku náboženství?“

Otázkou zjišťuji spolupráci rodiny s církví v rámci duchovních výchovy především u respondentů, kteří pochází z věřících rodin a ve víře byli vychováni.

Tabulka č. 7

Pohlaví	Ano	Ne	Počet odpovědí
Muži	8	17	25
Ženy	12	13	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- výuku náboženství navštěvovalo **8** mužů; ve víře bylo vychovááno všech 8, všichni pochází z věřících rodin a všichni rovněž navštěvovali mše svaté v kostele. Z uvedených mužů je 5 věřících a 3 nevěřící.
- výuku náboženství nenavštěvovalo **17** mužů; ve víře byl vychováván 1 muž, který pocházel z věřící rodiny, mši svatou však nenavštěvoval. 16 mužů nebylo ve víře vychovááno - 14 z nich pochází z rodin nevěřících, 2 z rodin s názorem na víru nevyhraněným.
Z uvedených mužů je 1 věřící, 13 nevěřících a 3 nemají vyhraněný názor.

ŽENY:

- výuku náboženství navštěvovalo **12** žen; ve víře bylo vychovááno 9 z těchto žen, 1 vychovávána ve víře nebyla. 2 z žen vychovávány ve víře nebyly, ale doma na toto téma hovořili. 11 žen pochází z rodin věřících, 1 z rodiny nevěřící. Mši svatou

v kostele navštěvovalo 10 žen, 1 nenavštěvovala, 2 pouze někdy.

Z těchto žen je 9 věřících, 2 nemají vyhraněný názor a 1 je nevěřící.

- výuku náboženství nenavštěvovalo **13 žen**; ve víře byly vychovávány 2 ženy, 6 vychováno ve víře nebylo, 5 ve víře vychováno nebylo, ale doma na toto téma hovořili. 5 žen pochází z rodin věřících, 8 z rodin nevěřících. Mši svatou navštěvovala 1 žena, 7 nenavštěvovalo, 5 pouze někdy.

Z těchto žen jsou 2 věřící, 8 nevěřících a 3 nemají vyhraněný názor.

Odpovědi respondentů na otázku č. 8 –

„Domníváte se, že je třeba vést dítě k víře už od raného dětství?“

Touto otázkou zjišťuji názor respondentů, zda se má dítě v oblasti víry ovlivňovat, či zda ho ponechat, aby si názor „jednou“ utvořilo samo.

Tabulka č. 8

Pohlaví	Ano	Ne	Nevím	Počet odpovědí
Muži	3	14	8	25
Ženy	6	14	5	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- že je třeba vést dítě k víře už od raného dětství, se domnívají **3** muži; všichni tito muži byli vychováni ve víře, všichni pocházejí z věřících rodin, 2 z nich navštěvovali mše svaté v kostele, 1 mše svaté nenavštěvoval.

Všichni 3 muži jsou věřící.

- že není třeba vést dítě k víře už od raného dětství, se domnívá **14** mužů; 3 z těchto mužů byli vychováni ve víře, pocházeli z věřících rodin a navštěvovali mše svaté v kostele a jsou věřící. 11 mužů je nevěřících – 3 z nich byli ve víře vychováni, 8 nebylo. Ani jeden z 11 nenavštěvoval mše svaté.

Z uvedených mužů jsou 3 věřící, 8 je nevěřících.

- zda je třeba vést dítě k víře už od raného dětství neví **8** mužů; 2 z těchto mužů byli vychováni ve víře, pocházejí z věřících rodin a navštěvovali mše svaté v kostele. Tito muži jsou věřící.

6 mužů ve víře vychováno nebylo, všech 6 rodin bylo nevěřících, na mše svaté do kostela 4 nechodili vůbec, 2 někdy.

Z uvedených mužů je 5 nevěřících a 1 nemá vyhraněný názor.

ŽENY:

- že je třeba vést dítě k víře už od raného dětství se domnívá **6** žen; všechny tyto ženy byly vychovávány ve víře, všechny pocházejí z věřících rodin a všechny navštěvovaly mše svaté v kostele.

Všech 6 žen je věřících.

- že není třeba vést dítě k víře už od raného dětství se domnívá **14** žen; z těchto žen byly 3 vychovávány ve víře, 7 vychováno ve víře nebylo, 4 vychovávány ve víře nebyly, ale doma na toto téma hovořily. 6 rodin, z nichž tyto ženy pocházejí, bylo věřících, 8 nevěřících, mši svatou v kostele navštěvovaly 3 ženy, nenavštěvovalo 6 žen, někdy navštívilo 5 žen.

Z těchto žen jsou 4 věřící, 7 nevěřících a 3 nemají vyhraněný názor.

- zda je třeba vést dítě k víře už od raného dětství neví 5 žen; 1 z těchto žen byla ve víře vychovávána, 2 nebyly, 3 nebyly, ale na toto téma doma hovořily. 2 rodiny jsou věřící, 2 nemají vyhraněný názor a 1 rodina je nevěřící. 2 z žen navštěvovaly v kostele mši svatou, 1 mše svaté v kostele nenavštěvovala, 2 mši navštívili někdy.

Z těchto žen jsou 2 věřící, 1 nevěřící a 2 nemají vyhraněný názor.

Odpovědi respondentů na otázku č. 9 –

„Myslíte si, že víra může pozitivně ovlivnit morální kredit člověka?“

Otázkou zjišťuji, zda z pohledu respondentů mají věřící lidé lepší lidské kvality, než lidé nevěřící.

Tabulka č. 9

Pohlaví	Ano	Ne	Nevím	Počet odpovědí
Muži	11	7	7	25
Ženy	15	6	4	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- 11 mužů se domnívá, že víra může pozitivně ovlivnit morální kredit člověka; z těchto mužů je 5 věřících, 3 nevěřící a 3 nemají vyhraněný názor.
- 7 mužů se nedomnívá, že víra může pozitivně ovlivnit morální kredit člověka; všech 7 mužů je nevěřících.
- 7 mužů neví, zda víra může pozitivně ovlivnit morální kredit člověka; z těchto mužů jsou 2 věřící a 5 nevěřících.

ŽENY:

- 15 žen se domnívá, že víra může pozitivně ovlivnit morální kredit člověka; z těchto žen je 9 věřících, 2 nevěřící a 4 nemají vyhraněný názor.
- 6 žen se nedomnívá, že víra může ovlivnit morální kredit člověka; z těchto žen je 1 věřící a 5 nevěřících.
- 4 ženy se nedomnívají, že víra může ovlivnit morální kredit člověka; z těchto žen je 1 věřící, 2 nevěřící, 1 nemá vyhraněný názor.

Odpovědi respondentů na otázku č. 10 –

„Je podle Vás možné, aby člověk uvěřil v Boha v dospělosti?“

Otázkou ověřuji názor respondentů, zda může člověk uvěřit v Boha na základě vlastního poznání či zkušeností v době, kdy už má svůj názor utvořen.

Tabulka č. 10

Pohlaví	Ano	Ne	Nevím	Počet odpovědí
Muži	18	5	2	25
Ženy	22	0	3	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- že je možné, aby člověk uvěřil v Boha až v dospělosti, se domnívá 18 mužů; z toho je 7 mužů věřících, 8 nevěřících a 10 nemá vyhraněný názor.
- že není možné, aby člověk uvěřil v Boha až v dospělosti, se domnívá 5 mužů; z toho jsou 4 nevěřící a 1 nemá vyhraněný názor.
- zda je možné, aby dospělý člověk uvěřil v Boha až v dospělosti, neví 2 muži; oba tyto muži jsou nevěřící.

ŽENY:

- že je možné, aby člověk uvěřil v Boha až v dospělosti, se domnívá 22 žen; z těchto žen je 9 věřících, 9 nevěřících a 4 nemají vyhraněný názor.
- že není možné, aby člověk uvěřil v Boha až v dospělosti, si nemyslí žádná z žen.
- zda je možné, aby dospělý člověk uvěřil v Boha až v dospělosti, neví 3 ženy; 2 z těchto žen jsou věřící a 1 nevěřící.

Odpovědi respondentů na otázku č. 11 –

„Myslíte si, že díky víře lze snáze zvládat náročné životní situace a těžkosti?“

Otázkou ověřuji, zda se respondenti domnívají, že víra být člověku poskytnout sociální oporu.

Tabulka č. 11

Pohlaví	Ano	Ne	Nevím	Počet odpovědí
Muži	10	9	6	25
Ženy	16	3	6	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- že lze díky víře zvládat náročné životní situace a těžkosti, si myslí **10** mužů; z těchto mužů je 5 věřících, 4 nevěřících, 1 nemá vyhraněný názor.
- že pomocí víry nelze zvládat náročné životní situace a těžkosti, si myslí **9** mužů; z těchto mužů je 7 nevěřících, 1 věřící, 1 nemá vyhraněný názor.
- zda lze díky víře zvládat náročné životní situace a těžkosti, neví **6** mužů; z těchto mužů je 1 věřící, 3 nevěřící, 2 nemají vyhraněný názor.

ŽENY:

- že lze díky víře zvládat náročné životní situace a těžkosti, si myslí **16** žen; z těchto žen je 8 věřících, 7 nevěřících, 1 nemá vyhraněný názor.
- že pomocí víry nelze zvládat náročné životní situace a těžkosti, si myslí **3** ženy; z těchto žen je 1 věřící, 1 nevěřící, 1 nemá vyhraněný názor.
- zda lze díky víře zvládat náročné životní situace a těžkosti, neví **6** žen; z těchto žen jsou 2 věřící, 1 nevěřící, 3 nemají vyhraněný názor.

Odpovědi respondentů na otázku č. 12 –

„Jakou základní školu byste pro své děti preferoval/a?“

Otázkou zjišťuji názor, zda by se zásadním způsobem na duchovní výchově měla podílet i škola.

Tabulka č. 12

Pohlaví	Běžnou školu	Církevní školu	Nevím	Počet odpovědí
Muži	25	0	0	25
Ženy	24	1	0	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- všichni dotázaní muži, tj. 25 mužů, by pro své dítě preferovali běžnou základní školu; z těchto mužů je 7 věřících, 14 nevěřících, 1 nemá vyhraněný názor.

ŽENY:

- běžnou základní školu by pro své dítě preferovalo 24 žen; z těchto žen je 10 věřících, 9 nevěřících, 5 nemá vyhraněný názor.
- církevní základní školu by pro své dítě preferovala 1 žena; tato žena je věřící.

Odpovědi respondentů na otázku č. 13 –

„Mělo by se na základních, případně na středních školách zavést náboženství jako výukový předmět?“

Otázkou zjišťuji, zda by dle názoru respondentů měly být informace z oblasti víry součástí všeobecného vzdělání.

Tabulka č. 13

Pohlaví	Ano na ZŠ	Ano na SŠ	Ano na ZŠ i SŠ	Ne	Nevím	Počet odpovědí
Muži	2	0	1	19	3	25
Ženy	7	1	0	13	4	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- že by se mělo vyučovat náboženství na základních školách, si myslí 2 muži; z těchto mužů je 1 věřící a 1 nevěřící.
- žádný z mužů si nemyslí, že by se mělo náboženství vyučovat na středních školách.
- že by se mělo vyučovat náboženství na základních i středních školách, si myslí 1 muž; tento muž je nevěřící.
- že by se náboženství jako výukový předmět nemělo zavádět na žádném stupni škol, si myslí 19 mužů; z těchto mužů jsou 4 věřící, 11 nevěřících a 4 nemají vyhraněný názor.
- zda by se mělo náboženství zavádět jako výukový předmět do škol, neví 3 muži; z toho jsou 2 věřící a 1 nevěřící.

ŽENY:

- že by se mělo vyučovat náboženství na základních školách, si myslí 7 žen; z těchto žen je 5 věřících, 1 nevěřící a 1 nemá vyhraněný názor.
- že by se mělo náboženství vyučovat na středních školách, si myslí 1 žena; tato žena je věřící.
- žádná z žen si nemyslí, že by se mělo vyučovat náboženství na základních i středních školách.
- Že by se náboženství jako výukový předmět nemělo zavádět na žádném stupni škol, si myslí 13 žen; z těchto žen jsou 4 věřící, 7 nevěřících, 2 nemají vyhraněný názor.
- Zda by se mělo náboženství zavádět jako výukový předmět do škol, neví 4 ženy; z těchto žen je 1 věřící, 1 nevěřící, 2 nemají vyhraněný názor.

Odpovědi respondentů na otázku č. 14 –

„Chtěl/a byste, aby škola prostřednictvím výuky náboženství vedla vaše dítě k lásce k Bohu a praktikování víry v každodenním životě?“

Otázkou zjišťuji názor, zda by do duchovní oblasti výchovy měla prostřednictvím výukového předmětu zasahovat i škola, či zda by toto mělo být výhradně záležitostí rodiny.

Tabulka č. 14

Pohlaví	Ano	Ne	Nevím	Počet odpovědí
Muži	1	21	3	25
Ženy	4	15	6	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- Aby škola vedla děti dotázaných mužů prostřednictvím výuky náboženství k lásce k Bohu a praktikování víry v každodenním životě, by chtěl 1 muž, tento muž je věřící. Nechtělo by to 21 mužů, z těchto mužů jsou 4 věřící. Neví 6 mužů, z těchto mužů je 1 věřící.

ŽENY:

- Aby škola vedla děti dotázaných žen prostřednictvím výuky náboženství k lásce k Bohu a praktikování víry v každodenním životě, by chtěly 4 ženy, všechny tyto ženy jsou věřící. Nechtělo by to 15 žen, z těchto žen jsou 4 věřící. Neví 6 žen, z těchto žen jsou 3 věřící.

Odpovědi respondentů na otázku č. 15 –

„Jsou mezi vašimi přáteli i lidé věřící?“

Otázkou zjišťuji, zda je víra u nevěřících respondentů překážkou ve vztazích.

Tabulka č. 15

Pohlaví	Ano	Ne	Nevím	Počet odpovědí
Muži	23	1	1	25
Ženy	24	0	1	25

KOMENTÁŘ:

MUŽI:

- mezi svými přáteli má věřící lidi 23 mužů, nemá 1 muž, který je nevěřící, a 1 muž, který je věřící, neví, zda jsou mezi jeho přáteli věřící lidé.

ŽENY:

- mezi svými přáteli má věřící lidi 24, žen a 1 žena, která je nevěřící, neví, zda jsou mezi jejími přáteli věřící lidé.

5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Na základě výsledků svého výzkumu jsem odhalila základní názory mladých lidí, potenciálních rodičů, na víru a výchovu a vzdělávání v této oblasti.

Výzkumem byla potvrzena hypotéza, že věřící lidé v převážné většině pocházejí z věřících rodin. V případě mého výzkumu z věřících rodin pocházeli všichni věřících respondenti. Tímto se potvrdila nezastupitelnost a vliv rodiny při duchovní výchově dítěte.

Výzkum potvrdil i hypotézu, že ženy jsou častěji věřící než muži.

ZÁVĚR

Říká se, že kdo získá mládež, ten získá budoucnost. Mladí lidé by měli být schopni nacházet odpovědi na základní životní otázky v souvislosti s lidskou existencí a smyslem života. Je třeba, aby si vybudovali stabilitu, zaplnili vnitřní prázdnotu a získali životní perspektivu, která by jim poskytovala smysl a naplnění.

Silné hodnoty, osobní přesvědčení a nadčasové pravdy nejsou něčím, co bylo dobré jen pro lidi včerejška a minulosti. Pro příliš mnoho rodičů je snadnější dětem ulehčovat, neomezovat je a nezatěžovat pravidly. Pro většinu je jasné, s čím je třeba bojovat: fundamentalismus, terorismus, fanatismus, ničení prostředí atd. Není však jasné, ve jménu čeho se má bojovat. Rodiče by měli dětem pomáhat, aby nebyli pouhými diváky, nýbrž osobami, které nemají strach snažit se budovat to, v co věří, za každých okolností. Děti je třeba učit odstraňovat napětí a neodpovídat na agresivitu agresivitou. Umět vést dialog, vyjednávat, dohodnout se. Dnes více než kdykoliv předtím je třeba naučit děti, aby se dokázaly vyrovnat se změnami, které přináší život. Děti jsou velmi citlivé k bolesti a utrpení druhých. Rodiče mohou tuto citlivost svým příkladem buď pěstovat anebo ničit. [2]

Bible podává o člověku jiný obraz než dnešní svět. Je třeba, aby se děti naučily důvěřovat. Obecná nedůvěra je důvodem celkové lability, nejistoty a dezorientace dnešních mladých lidí. Proto děti potřebují umět důvěřovat - rodičům, lidem okolo sebe, Bohu. Pak budou také schopny rozpoznat, komu důvěřovat nemohou. Je důležité poskytnout dětem možnost získat důvěru v Boha - společným objevováním Bible, osobním příkladem duchovního života. Tím děti získají základ víry pro praktický život, jejich křesťanství nebude jen nedělní. Děti je třeba při výchově přitahovat, nikoliv tlačit. [15]

Podmínkou každého lidského vztahu je úcta. Křesťanství nabízí velmi vznešený cíl: „Miluj svého bližního jako sebe“ (Lukáš 10,27-28). Láska je podstatou Boha, je základem jeho existence. Apoštol Pavel v 1. listu Korintským říká: „Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá a není domýšlivá. Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje cokoli, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá.“ V listu Galatským v 6. kapitole ve 2. verši nabádá ke vzájemné pomoci a zájmu o druhého: „Neste břemena jedni druhých, tak naplníte Kristův zákon.“ [1]

Každý člověk je jedinečný svojí individuálností a jeho postupný vývoj mu dává i motivaci - člověk ve své podstatě dělá především to, k čemu je jakkoliv motivován. K zájmu o víru jej může motivovat jeho vývojový stupeň, nebo ten, kdo mu ji přijatelným způsobem přiblíží. Svoji roli sehrává jak vůle člověka toto poznání získat, tak jeho vývojové dispozice.

Víra svým nevyčerpatelným duchovním bohatstvím a jasně formulovanými morálními zásadami může pomoci i v současné technické společnosti k jejímu zlidštění. [16]

KDO VĚŘÍ, NEMÁ CO ZTRATIT, ALE KDO NEVĚŘÍ, NEMÁ V CO DOUFAT. [2]

CONCLUSION

It is said that who gets the youth, gains the future. Young people should be able to find answers to basic questions of life in the context of human existence and meaning of life. We need to build stability, fill the inner emptiness of life and gain perspective, which would provide them with meaning and fulfillment.

Strong values, personal beliefs and timeless truths are not something that was only good for the people of yesterday and the past. For too many parents it is easier for children to alleviate, and not to limit the burden the rules. For most, it is clear with what we need to fight: fundamentalism, terrorism, fanaticism, environmental destruction, etc. It is not clear what in the name of the fight. Parents should help children not to be mere spectators, but those who are not afraid to try to build it, what they believe, under any circumstances. Children must learn to eliminate stress and they should not react aggressively. Be able to engage in dialogue, negotiate, and make an agreement. Today more than ever need to teach children to cope with the changes that life brings. Children are very sensitive to pain and suffering of others. Parents can use this sensitivity by example and either grow or destroy. [2]

The Bible gives a different picture of a man than the world today. It is important that children learn to trust. General distrust of reason is the overall instability, insecurity and disorientation of today's young people. Therefore, children need to be able to trust - parents, people around you, God. He will also be able to recognize who can not trust. It is important to give children the opportunity to gain confidence in God - by exploring the Bible, personal example of the spiritual life. Thus the children become the basis for practical life of faith, their Christianity is not just Sunday. Children should be in education to attract, not push. [15]

The condition of every human relationship is respect. Christianity offers a very lofty goal: "Love your neighbor as yourself" (Luke 10,27-28). Love is the essence of God is the foundation of his existence. The Apostle Paul in 1st Corinthians says: "Love is patient and kind, love is not boastful and conceited. Love is not dishonestly, seeketh his own benefit, not to provoke, not count wrong. Does not rejoice in iniquity, but rejoices with the truth. Whatever you do, love lasts, love believes all things, hope, love endures. "In Galatians in the 6th chapter in the 2nd verse encourages the mutual assistance and concern about another: "Bear one another's burdens, and so fulfill the law of Christ." [1]

Each person is unique in its individuality and its development and gives him the motivation - one in essence makes it especially what is in any way motivated. The interest in the belief it can motivate the development stage or the one who makes it feasible to approach. Plays a role, as will people get this knowledge and its development planning.

Faith its inexhaustible spiritual wealth and well-articulated moral principles can help companies in the state of the art to humanize her. [16]

**WHO BELIEVES HAS NOTHING TO LOSE, BUT WHO DO NOT BELIEVE
NO'S HOPES. [2]**

CITOVANÁ LITERATURA

Monografie

ANZENBACHER, Arno. *Křesťanská sociální etika*. 1. vyd. Brno: CDK, 2004. ISBN 80-7325-030-66. 256 s.

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 1. vyd. Bratislava: Stimul, 2005. ISBN 80-89236-00-6. 219 s.

3. **DOSTOJEVSKIJ, Fjodor Michajlovič.** *Zápisky z podzemí*. 2. vyd. Praha: Slovart, 1998. ISBN 978-80-87139-48-6. 100 s.

2. **FERRERO, Bruno.** *Vychovávěj jako Don Bosco*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN: 978-80-7367-294-2. 144 s.

GILLERNOVÁ, Ilona a Václav MERTIN. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7017-064-9. 230 s.

JŮVA, Vladimír jun. a sen. *Stručné dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-85931-43-5. 76 s.

JŮZL, Miloslav. *Sociálně pedagogická role církve v penitenciární praxi*. 1. vyd. Brno: Institut mezioborových studií Brno, 2011. ISBN 978-80-87182-03-1. 183 s.

KASPER, Tomáš a Dana KASPEROVÁ. *Dějiny pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008. ISBN 978-80-247-2429-4. 221 s.

MESSINA, Rosario. *Dějiny charitativní činnosti*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN Neuveden. 148 s.

PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN Neuveden. 271 s.

REKTOŘÍK, Jaroslav. *Ekonomická dimenze křesťanství a církve: její reflexe v ČR*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2000. ISBN 80-210-2293-0. 206 s.

ŘÍČAN, Rudolf a Amedeo MOLNÁR. *Dvanáct století církevních dějin*. 3. vyd. Praha: Kalich, 2009. ISBN 978-80-7017-064-9. 530 s.

7. **TOMÁŠEK, František kardinál.** *Pedagogika*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Tomáše Krupičky, 1992. ISBN neuveden. 350 s.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8. 467 s.

VORLÍČEK a CHRUDOŠ. *Úvod do pedagogiky*. 1. vyd. Jinočany: H&H, 2000. ISBN 80-86022-79-x. 175 s.

1. *Bible-Písmo svaté Starého a nového zákona - ekumenický překlad*. 2. vyd. Praha: Ekumenická Rada církví ČR v Praze ve spolupráci se spojenými biblickými společnostmi v Londýně, 1984. ISBN neuveden. 989 s.

Internetové zdroje

4. Co je víra? *Apoštol*. [Online] 2008. <http://apostol.webnode.cz/co-je-vira/>.

5. **Mann, Leopold.** Učí se církev. *Signály.cz*. [Online] <https://www.signaly.cz/matonic/blog?paginator-page=16>.

6. Být dobrým otcem. *Apoštol*. [Online] 2008. <http://apostol.webnode.cz/byt-dobrym-otcem2/>.
8. **MACHÁČKOVÁ, Petra**. Práce s předškolními dětmi. *Metodika katecheze dětí*. [Online] 11 2006. <http://www.katecheze.wz.cz/dokumenty/ms.doc>.
9. Český-jazyk.cz. *Informatorium školy mateřské*. [Online] 10. 06 2008. <http://www.cesky-jazyk.cz/ctenarsky-denik/jan-amos-komensky/informatorium-skoly-materske.html#ixzz1CawnlQma>.
10. Vše o životě a pro život !! *Apoštol*. [Online] 2008. <http://apostol.webnode.cz/o-vychove/j-a-komensky/>.
11. Čtení z myšlenek Benedikta XVI. *Salesiání Dona Boska*. [Online] <http://brno.sdb.cz/novena-200901-1109/>.
12. Náboženský rozměr výchovy. *Církevní základní škola svatě Ludmily*. [Online] http://czs.proit.cz/?q=system/files/nabozensky_rozmer_vychovy.pdf.
13. Deklarace o křesťanské výchově. [Online] http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_gravissimum-educationis_cs.html.
14. **HORÁLEK, Martin**. Arcibiskup Graubner jednal o katolické pedagogice. *Tiskové středisko České biskupské konference*. [Online] Tiskové středisko České biskupské konference, 12 2006. [Citace: 20. 2 2011.] <http://tisk.cirkev.cz/z-domova/arcibiskup-graubner-jednal-o-katolicke-pedagogice/>.
15. Křesťanská výchova dětí. *Ethos*. [Online] <http://www.ethos.cz/>.
16. Ještě jednou o možnosti církve vychovávat. *Magazín eKamarád.cz*. [Online] <http://www.ekamarad.cz/ezin/>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník

Příloha B – Grafické znázornění výzkumu

Příloha A: Dotazník

DOTAZNÍK na téma „Víra ve výchově“

1. Uvedte své pohlaví

- Muž
 Žena

2. Uvedte svůj věk

- 15 – 20 let
 20 – 25 let
 25 let a více

3. Jste věřící?

- Ano
 Ne
 Nemám vyhraněný názor

4. Je rodina, ze které pocházíte, věřící?

- Ano
 Ne
 rodina nemá vyhraněný názor

5. Vychovávali Vás Vaši rodiče, případně prarodiče ve víře v Boha?

- Ano
 Ne
 Nevychovávali, ale někdy jsme na toto téma hovořili

6. Účastnil/a jste se v dětství mší svatých v kostele?

- Ano
 Ne
 Někdy
 Pouze o svátcích (vánoce, velikonoce)

7. Navštěvoval/a jste výuku Náboženství?

- Ano
 Ne

8. Domníváte se, že je třeba vést dítě k víře už od raného dětství?

- Ano
 Ne
 Nevím

9. Domníváte se, že víra může pozitivně ovlivnit morální kredit člověka?

- Ano
 Ne
 Nevím

10. Je podle Vás možné, aby člověk uvěřil v Boha až v dospělosti?

- Ano
 Ne
 Nevím

11. Myslíte si, že díky víře lze snáze zvládat náročné životní situace a těžkosti?

- Ano
 Ne
 Nevím

12. Jakou základní školu byste pro své děti preferoval/a?

- Běžnou školu
 Církevní školu
 Nevím

13. Mělo by se na základních, případně na středních školách zavést Náboženství jako výukový předmět?

- Ano, na základních školách
 Ano, na středních školách
 Ano, na základních i středních školách
 Ne
 Nevím

14. Chtěl/a byste, aby škola prostřednictvím výuky Náboženství vedla Vaše dítě k lásce k Bohu a praktikování víry v každodenním životě?

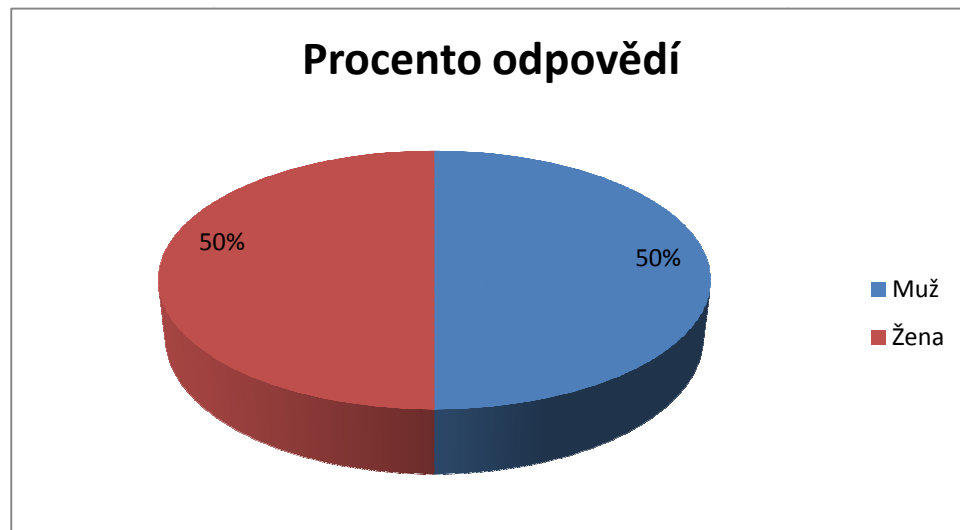
- Ano
 Ne
 Nevím

15. Jsou mezi Vašimi přáteli i lidé věřící?

- Ano
 Ne
 Nevím

Příloha B: Grafické znázornění výsledků výzkumu

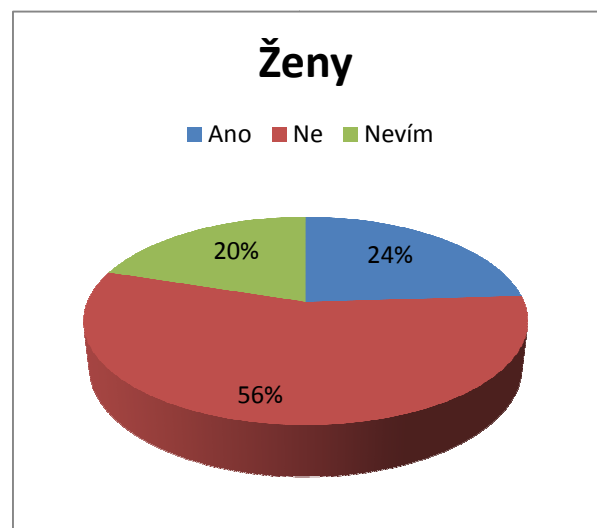
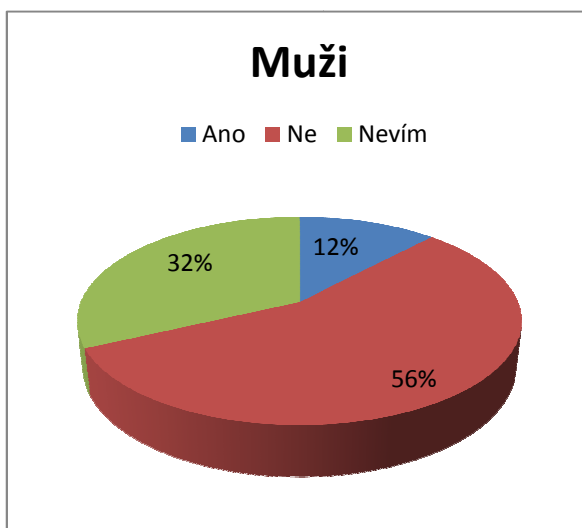
1. Uveďte své pohlaví.

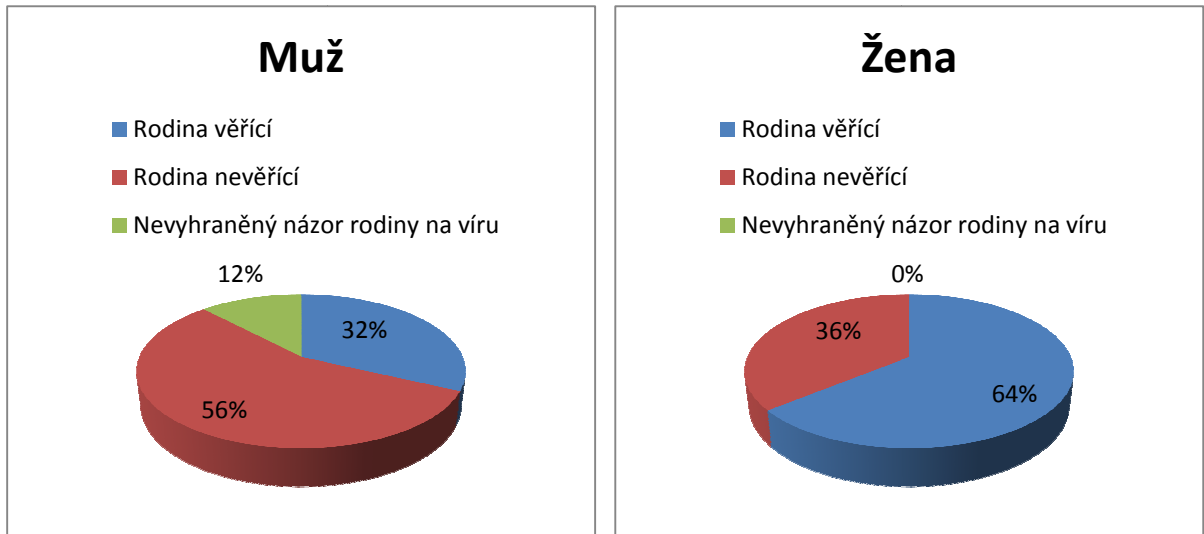
2. Uveďte svůj věk.

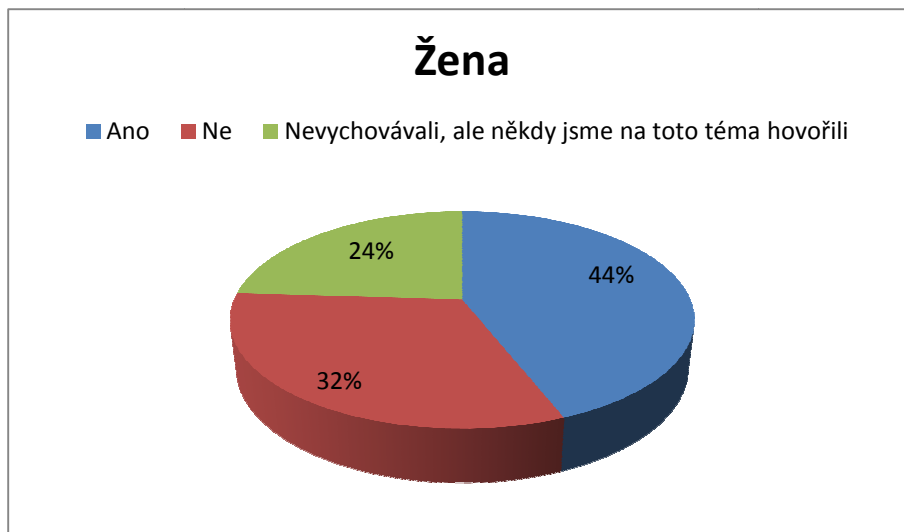
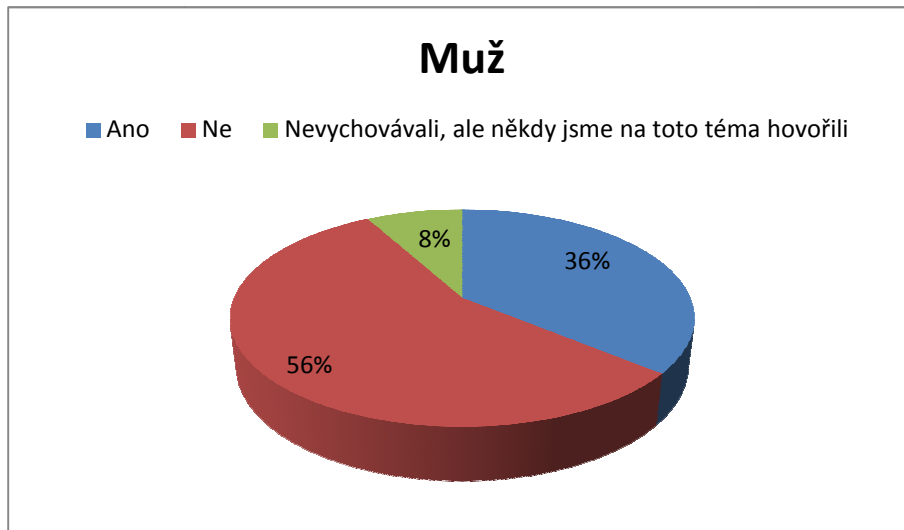
3. Jste věřící?

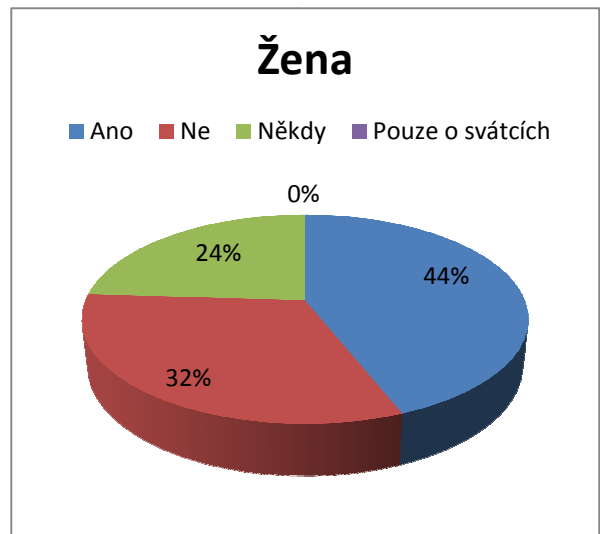
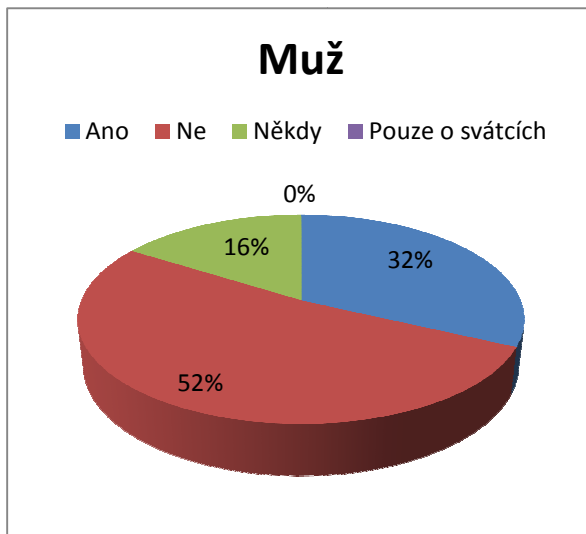
4. Je rodina, ze které pocházíte, věřící?

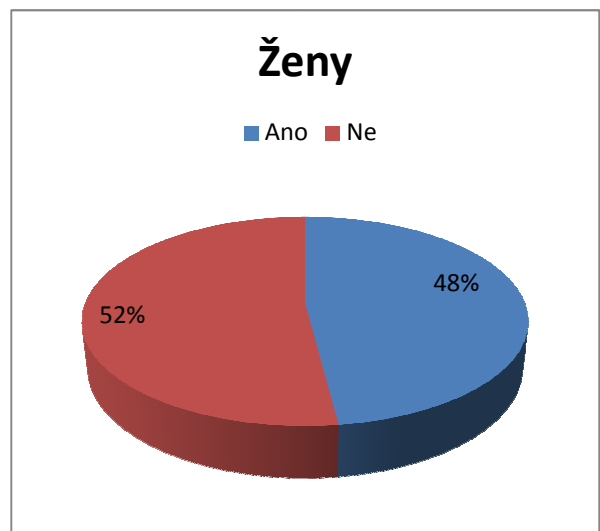
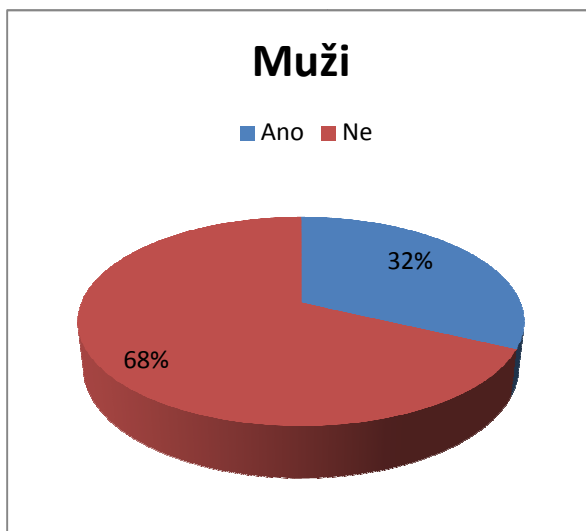
5. Vychovávali Vás Vaši rodiče, případně prarodiče ve víře v Boha?

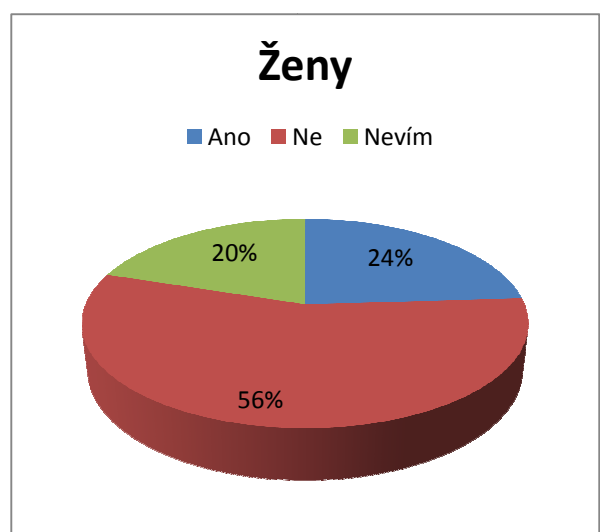
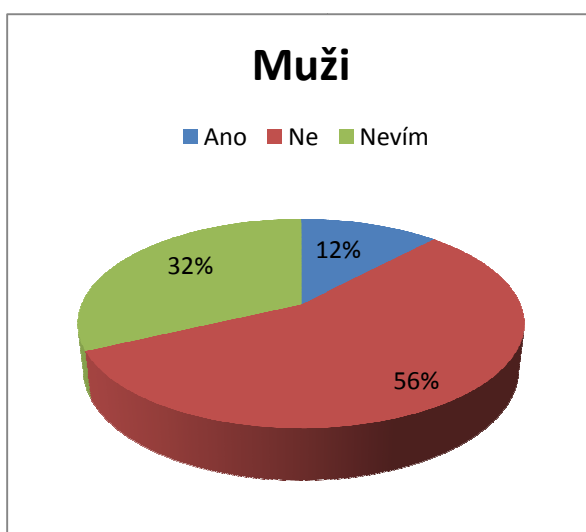
6. Účastnil/a jste se v dětství mší svatých v kostele?

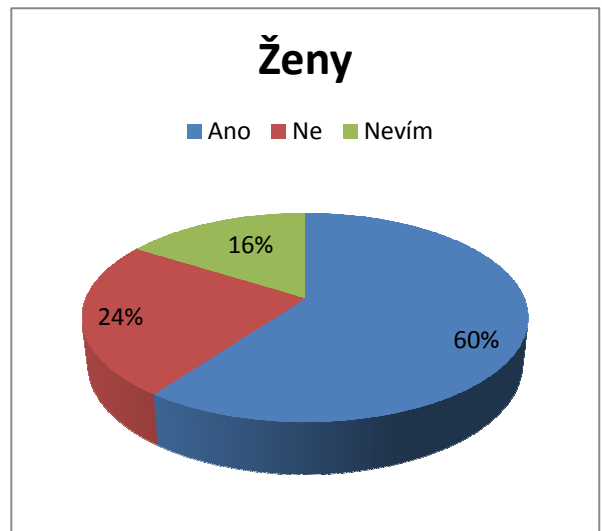
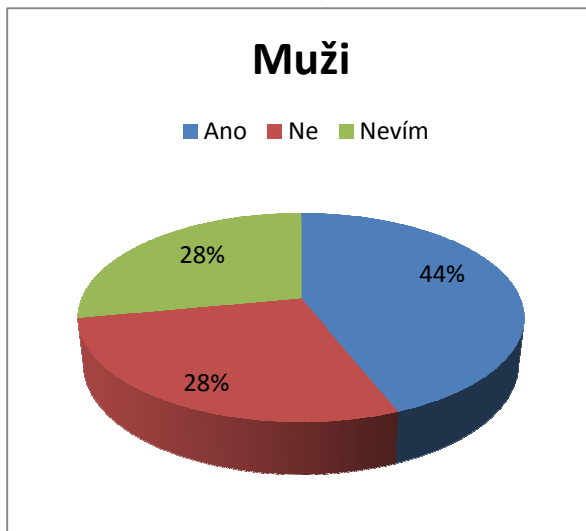
7. Navštěvoval/a jste výuku Náboženství?

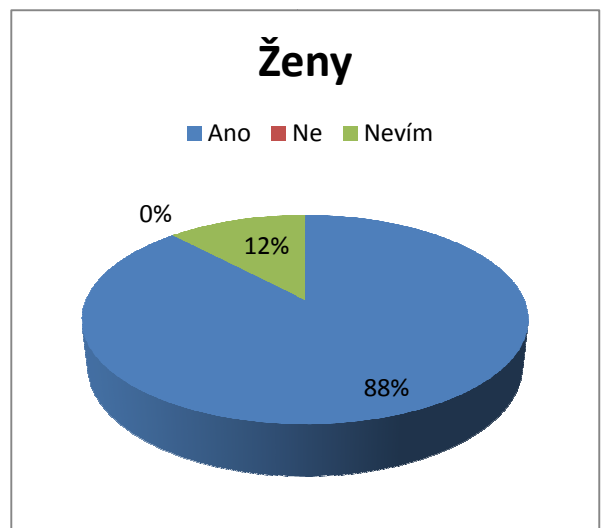
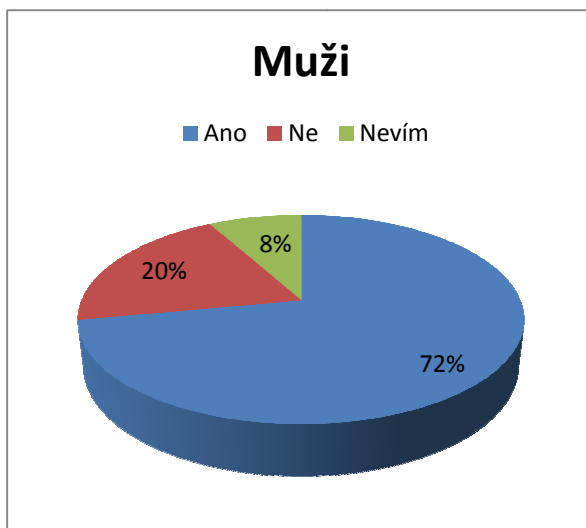
8. Domníváte se, že je třeba vést dítě k víře už od raného dětství?

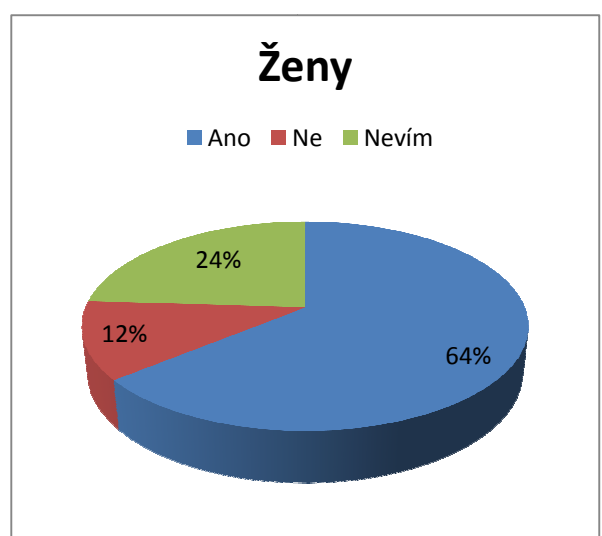
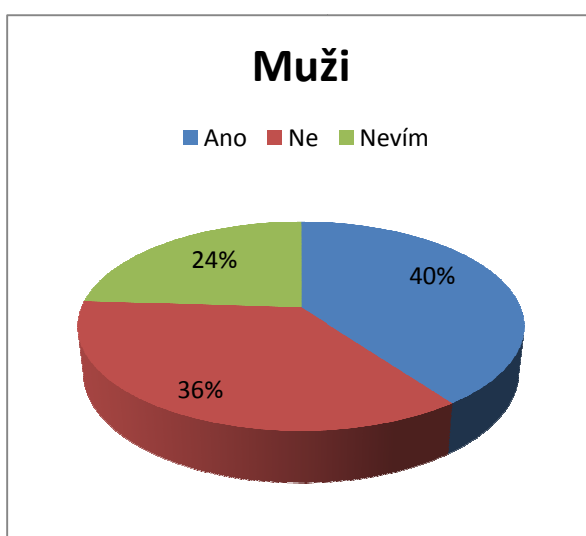
9. Domníváte se, že víra může pozitivně ovlivnit morální kredit člověka?

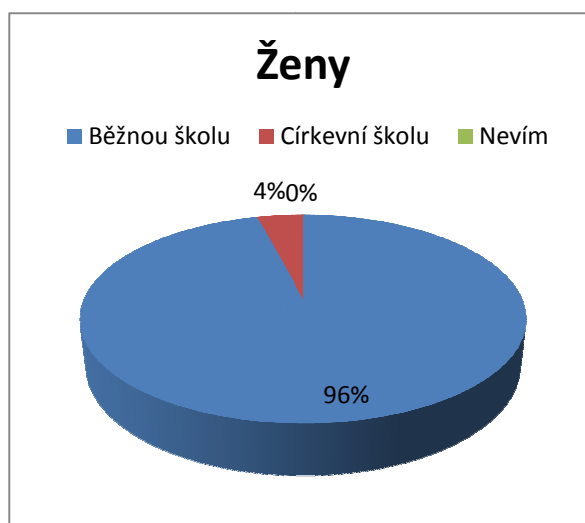
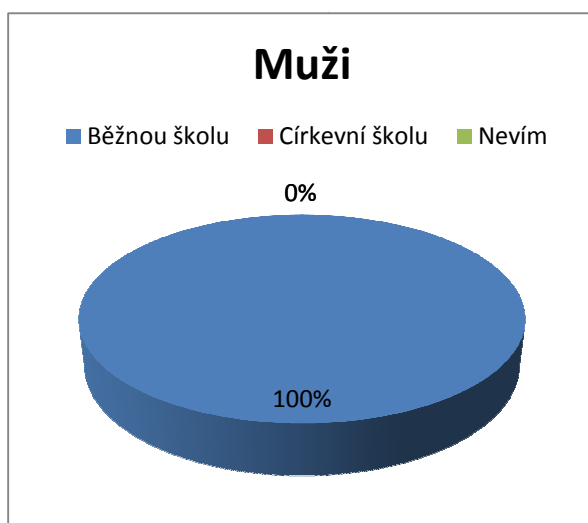
10. Je podle Vás možné, aby člověk uvěřil v Boha až v dospělosti?

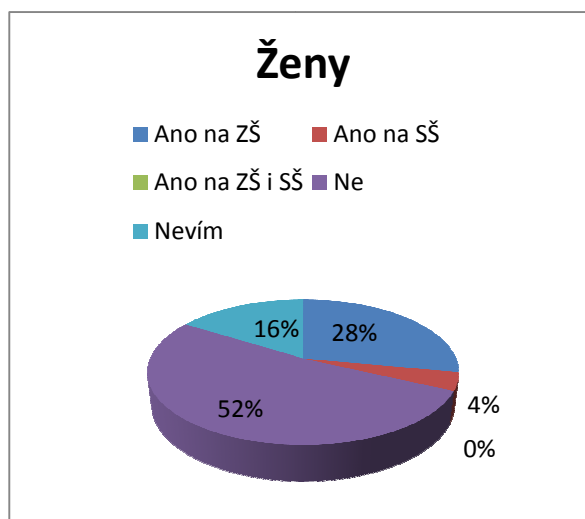
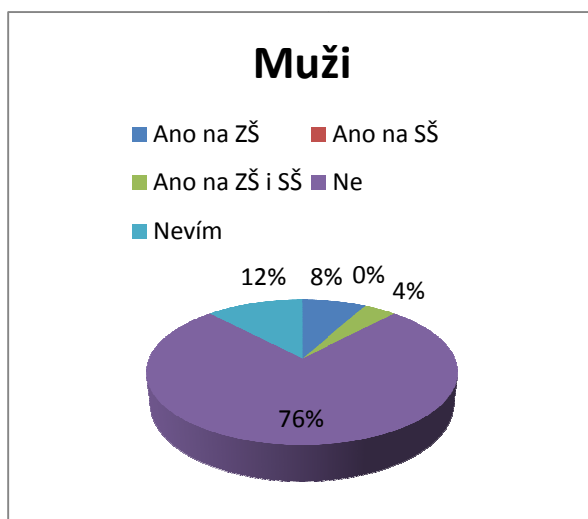
11. Myslíte si, že díky víře lze snáze zvládat náročné životní situace a těžkosti?

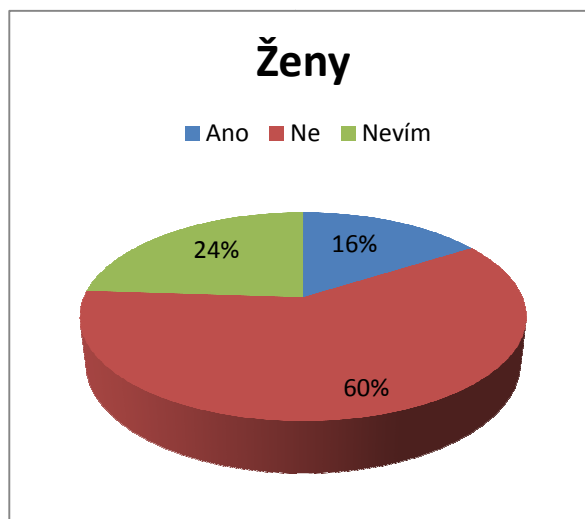
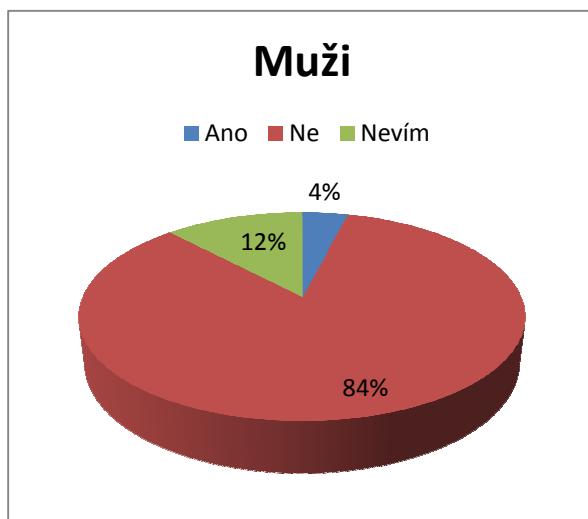
12. Jakou základní školu byste pro své děti preferoval/a?

13. Mělo by se na základních, případně na středních školách zavést Náboženství jako výukový předmět?

14. Chtěl/a byste, aby škola prostřednictvím výuky Náboženství vedla Vaše dítě k lásce k Bohu a praktikování víry v každodenním životě?

15. Jsou mezi Vašimi přáteli i lidé věřící?

